

02183.

4008.

42 121

Dr. Fr. S.
Krauss

Naisterahwa keha iludus

B 2183

Dr. Fr. S. Kraufs

Naisterahwa teha iludus

Luuramisefäigud iluduste riigis

70 nägusa neiu päewapildiga

„Teaduse“ kirjastus, Tallinnas 1914.

M. Schifferi trükk, Tallinnas.

ENSV TA Fr. W. Kreutzwaldi nim
Kirjandusmuuseumi
Arhivraamatukogu

118856

Seletuseks.

Räesolewast raamatust leiab lugeja terve rea ilusate neiude piltisid. Pildid ei ole mitte siit ja sealt juhtumisi kokku korjatud, waid pea-asjalikult rahwateaduse muuseumidest saadud, muu seas Leipzigi, New-Yorgi, Washingtoni muuseumidest, kuningas Ludwig I ilmakuulsaft iluduste pildikogust, Atheni profesforilt Dr. N. G. Politelt, Tshikago profesforilt Dr. Friedrich Star- rilt, Budapesti profesforilt Dr. Anton Hermannilt ja teistelt.

Raamatu otstarb on ilutunde arendamine, on ju iludus „õnnetootus“ (Stendhal) ja sellepärast igalpool „hästi soowitud külaline“ (Goethe).

Rumenia neiu, 18 a. w.

Saksa neiu, Greeka klassikalik tüüpus.

Wieni neiu, 20 aastat wana.

Musate naisterahwaste ihu.

Astaturhandeid on kõigis ilmajagudes iselaadilise küsimuse kallal waieldud, misugust ihuwarwa kõige ilusamaks tunnistada. Kas walge- wõi mustawerelisele wõiduhind anda ja misugust nendest õigeks iluduse-tüüpuseks pidada? Ja waewalt on loota, et see waielus kord lõpule jõuab.

Usume tõsise kohtu-uurijana kõigepealt teosjade juurde. Oma nahaga awatleb Europa kooliõpetajate poolt inetuse algkujuks tunnistatud neegri naisterahwas omale meesterahwa niisama tagajärjerikkalt ligi, nagu meie maa walgewaterline naisterahwaski, ja mitte alati ei ole see meesterahwas just neeger. Walge ihuwarw ei ole meesterahwale mitte ainsaks otsuseandjaks. Peajoontes wõib siin maalikunstniku ja uurimisereisija Ch. Castellani arwamise poole hoida: „Kui ülepea wõimalik on meie haritud naisterahwaste ja Kongo neegrinaisterahwaste wahel wõrdlusi üles seada, siis ei ole tõeste paljudel meie naisterahwastel nii õrna ja ülimeeldiwat pealishakka, kui mõnedel Cassai ja Sanga pärismaalastel. Ja ma ei kõnele siin

mitte rannaäärsetest segawerelastest ja mulatlastest; nende seas on tõsiseid iludusi. Ja kui üliilus ihukarw ei ole Afrika nais-terahwastel!! Wahel on tal walkja kulla hell, wõi üsna punase wase läige, ja wirwendab kui pärlid ja on pehme kui sammet. Siis wõib ta kõigeõrnema pealishagaga walge naisterahwaga julgeste wõistlusesse astuda. Sagedaste on jälle ihuwärw must kui kõigemustem eebenipuu. Samuti on ekstitus wõi laimendus kui wõeldakse, et neegrinaisterahwal halb hais juures ja ta nahk õline on. Seda tuleb ju wahete wahel ette, aga ainult eranditena, otse niisama nagu ka meie — eurolaste — seas. Kuid suuremal osal neegri-naisterahwastest on nii üsna natuke sarapuu-pähkli maiku meelde tuletawat lõhna juures, mis wäga meeldiw suudab olla.

Kõik loomad, kellel üks osa ainetewaheldusest higinäärmete läbi sünnib, lahutawad eeterliste õlide auru wälja, niisama muidugi ka inimesed. Inimene laotab hoopis iseäralisemat haisu wälja kui ükski teine olewus, ja meesterahwas teistfugust kui naisterahwas. Paljud uurijad, näit. Andree, kõnelewad ifegi „rahwaste-haisust“, mille olemasolemist enam maha salata ei wõi ja peawad seda tõu tundemärgiks, sest igal tõul olewat oma ifelaadiline hais. Ka kõigefuurem puhtus, kõigehoolsam pesemine ei suutwat seda haisu ära kaotada. Juurde peab liisama, niikaugelt kui üks rahwafalk — sõna tõug ei oleks siin õige — teatud toiduainetega ennast toidab. Sest ainult neid eeterlisi ollusid wõib ju wälja-aurata, mida inimene enesesse wõtnud wõi millega ta ennast wõidnud.

Oma teekonnal Väänerannast Rimbunduni sai leitnant A. E. Lag haisusid tunda, mis uialgi tema mälestusest ei kao. Sattus ta kandjate sekka, siis arwas ta ennast kreff lambafarja seiswat; naisterahwastel jälle oli madudele omane wastif kiiüislaugu hais juures, nii et nende juures wõimata oli kauem wiibida.

Neegrid wõtawad oma „tõuhaisu“ ka wõõrastesse maadesse ligi, wõi teiste sõnadega, jääwad ka seal ühe ja sellesama toidu juurde. Ja nende lauludest wõib järeldada, et nende hais nendele enestele ja ifegi jumalatele üliwäga meeldib, kuna wal-

Wieni neuu, 17 aastat wana.

gete hais nende meelest wastif on. Ka hiinlastele ja jaapanlastele ei meeldi euoplaste hais. Hiina kindral Chengitong, kes sõjawäe-saadikuna Pariisis wiibis, tähendab oma Pariisi üle kirjutatud raamatu eesõnas: „Kõigewastikum oli mulle euoplaste inetus, kelle toored näojooned minu kunstniku-filma haawafid, niisama ka jälk hais, mis ka kõige ilusamateft, wärskelt pestud naisterahwastef wälja hoowas.“

Bosnias teab rahwas kristlaste, krowatlaste ja serblaste haisufst kõnelda.

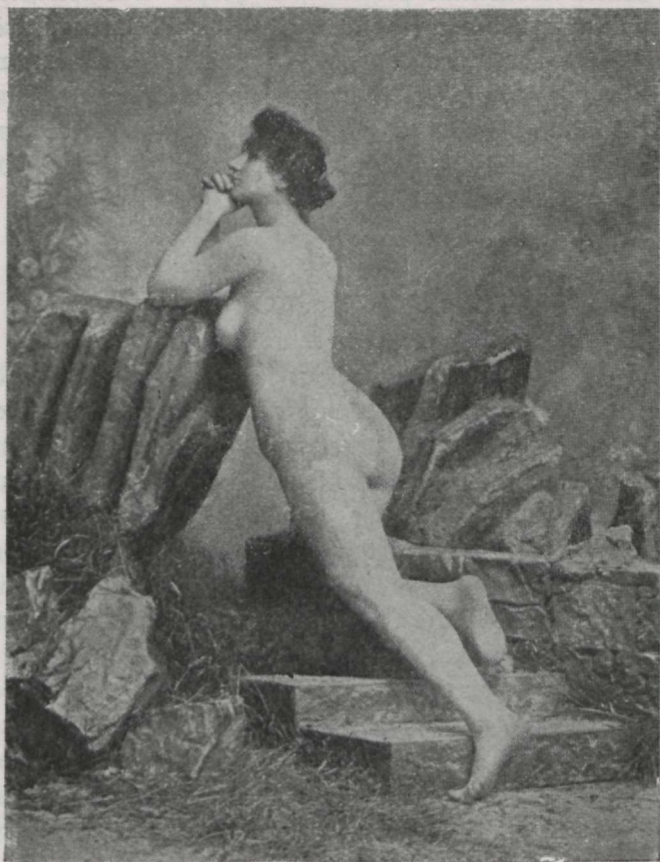
Nahk haiseb! See on pea-afi.

Ja haistmine etendab suguelus palju tähtsamat osa kui nägemine. Serbia kofilane, kes oma pruudifst kiidab, et see puhta tütarlapse hinge järele lõhnawat, ütleb sellega otsekohe wälja, mis teda wastupanemata jõuga ligi tõmbab. See on naha wälja-auramine, füsioloogiline sündmus, millel iludusega midagi ühist ei ole. Ka wäga madalal seiswad eluolewused käiwad haisu järele, pea-aegu ainult haisu järele. Dr. A. C. Mayer on seda nähtufst palju uurinud. Tema katsete järele on liblikatel ja nende tõukudel haistmine — kõif, nägemine aga hoopis tähtsufeta. Hais on lõpmata hulgal liblikatel, kes paarimise ajal emast taga ajawad, ainsaks juhiks. Primen pani ühe emase liblika karbiga õue ja warsti püüdfid wiis isast liblikat sinna sisse tungida. Berreaug pistis Australias ühe emase liblika karbiga tastuse ja läks wälja, koju tagasi jõudes lendlesid tema ümber kakfada isast liblikat.

Niisama on tuhandete teoasjade waral wastuwaidlemata tõeasjaks tehtud, et hais ja haistmine ka inimese suguelus tähtsat osa etendawad. Ja ma ei ekfi küll wifst üteldes, et suurem osa lugejateft seda iseoma käest teab.

Selleft ajast peale kus ka rahwaste-uurijad oma tähepänemifst „ihufarwa“ küsimuse peale pöörasid, et täie usinusega ja teadusliste uurimiste waral asjalugu felgitada, hakkab ikka rohkem arwamine maad wõtma, et inimesefsoo alg-tüüpus mustawereline oli. Kui selle wastu tähendatakse, et neegrilapsed oma esimeses lapsepõlwes üsna walged paistawad olewat ja selleft järeldatakse, et inimesed alg-ajal niisama walged olnud,

fiis on see niisama ekslik, nagu see, kui tõendada tahetaks, et inimesed oma edenemise lapsepõlves suuremad pole olnud kui lapsed. Mustja ihukarwa poolt kõneleb ka Dr. Otto Schoeten-
sacki arwamine, et inimene kõige-esmalt Australias ühest loo-

Serbia neuu Vöuna-Ungarist, Banatist, 19 a. w.

maist wälja-arenenud. Ja et ta selleks ka tõendusfi toob, fiis peab arwama, et alg-aja inimestel Australia pärismaalaste tume ihukarw oli ja et see alles aastatuhandete jooksul ja teist-
fugu kliimade mõjul walfjamaks pleekinud on. Sea tõenduse

annawad meile siin juudid Europas, nende seast leidub sagedaste eht neegri-tüüpusi, kuigi nende ihukarw walfjamaks on muutunud. Niisama nimetawad ka mitmed indianlased juutisid walgeteks neegriteks.

Sellele teaduslikule põhjendusele hoopis wastupidiselt on seni maalikunstnikud ennaft esitlesnud. Otsse tähelpanemisewäärt ühismeel on nad inimesesoo esiema, paradisi Ewat, seni wal-gewerelisen kujutanud. Et ka Lamaia maalikunstnikud ka sama-suguse ihukarwa walisid, see on asi, mis järele mõelda annab. Hispanias ja Italias kuuluwad mustajuukselised Ewad kõige-suuremate harulduste sekka.

* * *

Mis on siis pealishahk iseenesest?

Ta on inimese wälimine koor, ja et teda lähemalt tundma õppida, peame suurekstegewa klaasi abiks wõtma. Me näeme, et meie nahk kahelkordne on: pealishahk (epidermis) ja alumine nahk (cutis). Pealishahk on nii õrn ja loorisarnane, et weri otsse läbi wirwendab. Alumine nahk sisaldab erkusid, raswarakukesi, karwajuuresid ja rohkel arwul weresooni, mis sagedaste waewalt juuksejämedused. Pealishahal seesuguseid weresooni ei ole; mida peenem ja õrnem ta siis loodud on, seda ilusam ja meeldiwam on ta meile.

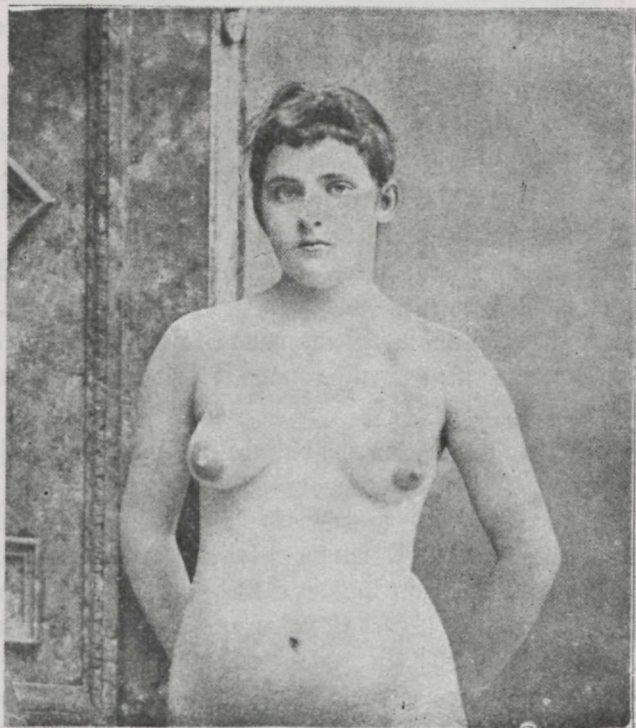
Raswa- ja higitrahkude tegewus on tuntud. Esimesed ajawad raswa wälja, mis üliõhukesse kihina pealishaha peale asub ja teda wälispidise niiskuse leotawa mõju eest kaitseb. Higitrahkudest tuleb higi — raswa ja soola sisaldaw wedelik — wälja. Peale selle lahutab meie nahk weel mitmesuguseid gaasisid wälja, nii et isegi teatud nahahingamisest kõneldakse.

Runa meesterahwas naisterahwast läbistliku suurem ja tugewam on, siis on tema nahk ka harilikult paksem ja tihedam kui naisterahwa oma.

Hiina ja Jaapani kõrgemate rahwaklasside naisterahwaste ihu on walge, isegi wäga walge, niisama ka Birma suurtsugu naisterahwastel. Nad on selle peale wäga uhked ja õrurwad

weel pillawalt palju walget salwi naha peale, fedasama teewad ka geishad, tantfijannad, ja hiinlane peab niisama nagu europ-
lanegi naisterahwa seesuguseid ilustamisetatseid täitsa õiglasteks
ja leiab sel kombel parandatud näo iseäranis külgetõm-
bawa olewat.

Looduseteadus jaotab rahwad tõugudesse, tõe iseloom on
igapähele sünnimiseft pärit, ütleb Ernst Grosse. Kui see aga

Saffa neiu, 20 a. w.

ainult palaw-wöö kuumema päikese tegu oleks, mis neegrite ja
teiste tõmmunahaliste ihu mustemaks on kõrwetanud, siis ei
wõiks näituseks indianlaste pruuni ihu karwa nende mõõduka
kliimaga kodumaal kuidagi ära seletada. Selles asjas awaldas
Darwin kord õige tähelepanemiseväärt mõtte. Ta seletas, et

ihukarwa mitmekesidus maitse mitmekesiduse peal põhjened ja tõuwaliku läbi tekkinud on. „Me teame,“ ütleb ta, „et iga tõu liikmed ihukarwa oma iluduse wäga tähtsaks teguriks peawad, nii siis on ihukarw seesugune omadus, mille peale tõuwalik wäga hästi mõju awaldada wõib, nagu seda loomade seas juba luge-mata kordadel ette on tulnud. Esimese pilguga näitab küll wõi-mata ja uskmata olewat, et neegri pigimust ihukarw tõuwaliku lõpulik saadus oleks; aga seda arwamist tõendawad mitmekesised teised tõeasjad, ja me teame ju küllaldaselt kui kangeste neegrid iseoma ihukarwa imestawad ja jumaldawad.“

See suur uurija oli nähtawaste õigel teel, vähemalt on ta ühe nendest põhjustest näitanud, mis neegrineiu ihukarwa nii sügawa sammeti-mustani on wiinud. Runa walfjamat ihu-karwa neegrite seas halwa terwise tundemärgiks peetakse, siis ei pea meid imestama, kui abielu himuline neegrineiu oma ihu-karwa kõiksugu iluduserohtudega weel mustemaks teeb. Wõib olla ka, et mõni ettewõtlik ameriklane weel head äri teeb, kui sarapuu pähkli lõhnalist ja kestwat musta salwi hakkab walmis-tama, mis noorte neegripreilide naha tõeste peadpõõritawalt ligitõmbawaks teeks.

Runa Afrika neegrineiuud paljude reisijate teadete järele oma ihukarwa ialgi küllalt musta ei leia olewat ja seda ras-waga sisse õõrudes weel mustemaks ja läikiwamaks püüawad teha, tunnewad Haiti ja Domingo neiud ütlemata suurt rõõmu kui neil õnneks läheb oma ihukarwa iluduserohtude mõjul mõne kraadigi wõrd walfjamaks teha. Runa nad pea-aegu kõik Euroopa laadi riideid kannawad, siis tuleb neil ainult nägu, kaela ja käewarresid, ülepea neid lehaosafid rawitseda, mis moodinõuete järele paljad peawad olema. Need tehtakse nüüd kollaka salwi ja kollaka puudri abil walfjamaks ja hingedehukutaja moodi wägewus on nii suur, et pärismaalased-meesterahwad neid puu-derdatud neiuid teistest palju paremaks peawad.

Paljud naisterahwa iluduse hindajad peawad Afghaniistani neiude pruunikat ihukarwa üli-ilusaks, nende seas ka grahw Gobineau, kes oma „Aasia uudisjuttudes“ tähendab: „Te küsite, kas ta ilus oli? Ilus nagu ingel! Näokarw fergelt pruuni-

kas, mitte tume, mullakarwa pruun, waid soojalt-pruunikas, nagu päikese paistel walminud puuwili."

Kuid seesugused iludusemõisted kõiguwad alatafa. Olid ajad ja nad tulewad kord jälle tagasi, kus naisterahwal ainult kahwatanud näojume kõigeilusamaks ja peenemaks peeti. Selle kahwatu eesmärgi kättesaamiseks ei hirmunud naisterahwad isegi

Wiieni neiu, 18 a. w.

ohtra aadrilaskmise eest ära. Krahwiproua de Genlis jutustab oma päewaraamatus, et proua D' Esparbes omale selleks otstarbeks mitmel korral aadrit laskis lasta. Rodaniku soovt neiuud jõid äädikat ja wõtsid niisuguseid rohtusid sisse, mis kõhu hästi lahti tegid.

Pealegi on ka praegu juba jälle sarnast woolu märgata. Wähemalt on wäljamaa romanikirjanikud juba mõne hea aasta eest kindlaks määranud, et suurtsugu naisterahwal ainult huwitawalt-kahwatu näokarw wõib olla. Just see kahwatuse jumaldamine on juba nii mõndagi halbtust sünnitanud.

Nii mõnigi nägus neiu hakkab sellest „huwitawalt-kahwatu“ aristokratlikust näokarwast unistama ja jõuab sealt kurwastawale ekssi-otsusele, et ta oma punetawat neitsilikku wärskust otse häbenema peab, sest et see nii wäga alewiplika laadi on. Ja seefugust häbenemisest kuni palawa püüdmiseni, krahwipreili sarnase „huwitawa kahwatusega“ maailmale esineda, on alati ainult üks samm. Muidugi ei hakka ta endiste kuulsuste eeskujul omale aadrit lastma, sest et see enam moodne ei ole, aga tähtsamatu sabades leidub küllaldaselt juhatusi, kudas noorusapunad õõguwaid palgeid kahwatuks wõib teha, kui ka selleks otstarbeks kriiti peaks sööma! Tõeste kahju! Nii mõnigi roosa nägu kaotab sarnasel inetul kombel oma wärste, puhkewa iluduse!

Jah, on siiski abinõu olemas, kudas nahka rawitseda ja tema paenduwust ja noorusewärskust edasiweerewate aastate mõju wastu nii kaua kui wähegi wõimalik kaitsta. See on niisama lihtne kui terwisline ja tuleb weel wähem maksma, kui pott, mille sees iludusesalwi walmistatakse. Suwel kaks, kolm supelust nädalas, kui wõimalik, woolawas wees, on selleks wõimalik kuhugile mereranda sõita, siis weel parem. Ujumisega ühenduses seiswad kehaharjutused, puhas õhk, päikesepaiste, rõõmus tuju, see on wõrdlemata hea arstirohi kõitsugu erguhaiguste ja wererikete wastu ja sel põhjusel ka kõigemõjukam ja ustawam naharawitsemise abinõu, mis kunagi maailmas wõib olla.

Oled ja, sõber, kord nende õnnelikkude seas wiibida saanud, kes naisterahwaste supeluspaignale wabas meres nii lähedale on suutnud tungida, et kogu seda elu ja tegewust seefuguses „pühas paigas“ terwelt filmitseda wõiwad? Kui wallatu lõbu ja rõõm ei walitse seal! Nagu lahti lastud warsad hüljawad erkfad neiud ja noored naised seal ringi. Jaapani kõie-

tantsijanna wiluwusega kargawad nad hüpelauvalt wõi redelilt wette, ujuwad wee all, narritawad ühtteist ja ei karda neid paitawaid päikesekiiresid ega ka jahedat õhku, isegi siis, kui meri tormisarnaselt lainetama peaks hakkama. Uga kui wärsked ei ole nad selle eest, kui loomulikult pinewil ei ole nende ihunahk, mis uueste elustatult ja karastatult üliküttestawalt me peale mõjub! Kui meeldiwad ei ole nad näha, nad kõik, kellest ka wist mitte ainuke õrnemale soole nii omaseid wõrguta-

Rumenia neiud, Dobrudshast, kašfikõed, 19 a. w.

mise- kunsti-wõtteid ei ole unustanud! Kübarad, loorid, kleidid, mis naisterahwa iludust meesterahwa filma eest nii armukadedalt warjawad, jalgasid wigastawad kingad, were ringwoolu takistawad sukapaelad, sukad, kõik, kõik on supelus-onni maha jäetud. Minult õhuke, lühike supelus-riie warjab weel hädawaewalt kehawormisid, ja on ta kord märg, siis paistawad noorusest trotsiwad, paenduwad kehaosad seda selgemine waatlejale kätte.

Wesi on tagasihoikumata ära-andja. Sludusesalwid ja puudrid ei pääse wee tõde päewawalgele toowa jõu eest. Isegi Pariisi neiud ja teised moodinaisterahwad, kes kõiki peenikesi iluduserohtusid tunnawad ja neid tarwitada oskawad, et nii awatlewalt kui wähegi wõimalik esineda ja osawalt peidetud söödaga mehi püüda, peawad wee kõike häwitawa jõu ees

ennast abituks tunnistama. Küll muretsseb juuffekunfknif neile lehwiate juustega parufaid, mis laineid karta ei pruugi, küll on neil weel fadandetelekaupa teifi fala-abinõufid feha kütkeftawufe tõftmifeks, mis nii ofawalt walmiftatud ja külge liidetud, et teatud kaugufel ifegi kõigepeenema afjatundja filma petta fuudawad. Aga wärwitud ja rifutud nahk ei kannata weeproowi wälja. Ta läheb finifaks ja plekilifeks; kõigeparem iludufefalw lööb inetuks ja tuhmiks, ja fellepäraft ei ole kindlamaa moodinaifterahwad pea-aegu ilmafki tõfifed ujujad.

Konftantinopolis ei tohi auguftikuul teatud päewadel meres supelda, feft et ihu peale fiis pruunid plekid tekivad, ifeäranis mitte peale wihma, feft fee fünnitab palawikku, kuid nii mõnelgi meie neiul wältab weepõlgamife aeg terwelt 365 päewa aastas.

Türgi armastufe oluloo uurija Omer Haleby Abu Otman foowitab fuplemift naifte- ja meesterahwastele kui imetegewat rohthu selle jõu tõftmifeks, milles inimesefoo figinimine peitub: „Kõik terwife tõfife templi aluftoed feifawad järgmifes palwes: korralik toitmine, wesi, paastumine, liufumine. See tõftab fehajõudu . . . Kes te feaft, oh ufklikud, ei tunneks ennast peale pefemift ja palwetamift, mureft, halbtufeft, fehalifufst ja waimlifefst roiduwufeft wabastatuna? Oh ufklikud, ärge unufstage fellepäraft ilmafki oma pefemift . . . kui terweks ja fiidilt figitawaks tahate jääda! Tehke oma pefemifttega fehale ja waimule rõõmu; ja need pefemifed teewad te jõu koofmagamifeks, rõõmu maitsmifeks ja tantfimifeks fajafordfeks!“

Supelufpaigas wiibimift foowitatakse ifeäranis figimata naiftele, kes omale laft ihaldawad. See, mis Poggio 1417. aastal Zürichis lähedufes feifwa fupelufpaiga kohta kirjutas, käib praegufel ajal pea-aegu kõigi meie fupelufpaikade kohta, nimelt: „Ma ei ufju, et maa peal mõjufamaf fupelufpaika naifterahwaste figiwufele oleks, feft et wäga paljud figimatusfe päraft fiita tulewad ja fiin imelifst jõudu tunda faawad.“ Üheft teifeft fupelufpaigafst Wieni lähedalt leiti wana-aegne kiri müüri feeft, milles tähendatakse, et ka fee fupelufpaik neidfama imefid korda faadab:

Sigimata naistele on see supeluspaif kõige parem,
Mida supelus ei peaks tegema, seda teevad supeluswõõrad.

* * *

Rudas võib see tulla, et naisterahwad, kellel ometi
ükski abinõu ilusa jume soetamiseks ja alalhoidmiseks ei

Greeka neiu, Konstantinopolist.

liiga kallis ega keeruline pole, nii sagedaste waleteedele fatuwad, mis neid palawalt tagaigatsetud lõpueesmärgist kauris kaugele kõrwale wiivad? Pea-aegu kõik meie üliheadeks kiidetud ja kaugelgi mitte odawa hinna eest kättesaadawad iludusefööbid, mille kunstlikul teel soetatud hea lõhn erkufid kahjulikult ärritab, mõjuwad naha peale häwitawalt, sest et nad loomaraswast ja soodast wõi potasest kokku keedetud on. Juba kõigewanemal ajal tundsid Egiptuse naisterahwad seebiwalmistamise kunsti, ja ei peetud seal ühtegi tubliks perenaiseks, kes head seepi keeta ei oskanud. See kunst on meie kulturanasterahwastele tundmata. Nad ei tohiks oma seepide walimises mitte sugugi wähem ettewaatlikud olla kui tulewase küljesoendaja walimises. Naharawitsemiseks on ainult üksainuke peenike seep olemas, ja see walmistatakse puhtast oliwi õlist, pesuweele aga lisatakse pisut boraksit wõi sidrunimahla sekka.

Kui waja on inetut pealishaha pealtwaatajate filmadele nii palju kui wähegi wõimalik meeldiwaks teha, siis tarwitagu Wieni kuulsa profesori Hebra näpunäiteid. Ta ei juhata küll midagi uut, aga see, mis ta juhatab, on aastasadandetil läbiproowitud, tõeste mõjuw ja kahjuta abinõu: „Lõhna-õlide walmistajad ja aptekrid walmistawad juba ära-arwamata ajast saadik iluduserohтусid, mille pea-aineks Talcum vinetum wõi Pulvis aluminis plumosi on. Sisse õrutakse seda kas pulbrina, wee abil walmistatud taignana wõi raswasalwina ja ihule annab see meeldiwa walge jume. Ka ei ole ta kõigewähematti kahjulik, isegi siis, kui teda terwe eluaja läbi tarwitatakse.“

Kui me nüüd ka weel elektriwäge meelde tuletame, mida uuemal ajal naharawitsemiseks tarwitatakse, sest et ta üleliigsed karwad, tedretähed, armid, winnid, j. n. e. ära kaotab, siis peame ka auwäärt mrs. Watsoni tänuilikut nimetama, kes esimenesena naisterahwa jume elektriga parandama hakkas. Kõigi nende Greeka keeli kõlawate rawitsemisewiiside erinimesid ei hakka ma siin ette tooma, sest et nad rasked kirjutada ja lugeda on, ka on see kõrwaline asi, pea-asi on, et isegi kõrgem seisus, krahwi-, würsti- ja hertsogiprouad, nii siis sündimise poolest juba targad naisterahwad, mrs. Watsoni abiga oma iludust

Wieni näitlejanna, 16 a. w.

kuni hauani alal tahawad hoida. Igapäewane rawitsemine wäl-
tab kahestümmend minutit ja maksab esimesel nädalal 500 rubla,
teisel nädalal ainult 290 rubla ja igal järgmisel nädalal kõi-
gest weel 140 rubla. Tema ülesleidus on mõjukas. Mrs. Wat-
sonil on juba ise oma majad, hobused ja sisetulek käib üle
ministri palga.

Naisterahwaste ilusad filmad.

Haruldasena ja igaweste selgitamata mõistatusena elawas looduses peab mõtlejale ja ühtlasi ka tundelikule inimesele filmajõud paistma. Iseenesest nii väike, kõigelihtsamate abinõudega kokku seatud elund on siiski kõige tähtsam ja imelisem, mis meil olemas. Igalpool inimeste seas on kõigesuurema armastuse awal dustena wana sõna ja kõnekäänud liikumas: ta on tema filmatera, minu filmawalgu, hoia kui oma filmatera jue.

Silm on hingepeegel, nõnda finnitawad wana sõnad ja kõigi rahwaste laulud; muidugi petab ta ebaharilikult sagedaste. Kes ennast ainult teiste ilusatest filmadest juhtida lasseb, talitab niisama mõistmataalt, nagu see lollpea, kes ainult oma rahwa seas sugulasi ja sõpru otsib.

Silmad, iseäranis ilusad filmad, on kõigi rahwaste seas suure lugupidamises. Idamaa mees ütleb „film“ ja mõtleb selle all terwet armastatud olewust, kellele ta oma elu pühendab. Ühwardab beduinlast hädaoht wõi on teda lahing ootamas, siis jätab ta oma naise wõi armukesega alati nende sõnadega jumalaga: „Ma lähen wõitlusesse ja surma sinu filmade pärast.“

Ka koranis seisab lugupidamine naisterahwaste filmadest esimesel paigal. Idamaalasel on sellest küllalt, kui ta looriga kaetud naisterahwal ainult filmi näeb ja oma filmade wäge tundes lepiwad sealtmaa naisterahwad heameelega sellega, et terwe nende muu kehailudus riiete alla warjatakse. Muhamed töötab usklikkudele paradisis alati ilusaid, ei ilmasi sünnitawaid ega wananewaid paradisi-neiusid (huris, haura) anda. Saura

aga tähendab Arabia keeles suurte filmadega neiu, kellel ka filmawalged alati hästi wälja paistawad.

Kas on suurt wahet naiste- ja meesterahwa filma mõju wahel olemas?

Silma ja waate mõju seisawad ainult selle tundelikkuses ja harjuwuses, kes teisele filma waatab wõi kelle filma me waade tabab. Teise filmast ja waatest loetakse just seda wälja, mis sealt lugeda soowitakse wõi kardetakse, wälja-arwatud ainult mõned wähesed filmaliigutused ärrituste ja teatud meeleolude puhul. Ügedalt wihastatud, surmawalt haawatud wõi kangeste arahirmunud metsmehe filmawaade ei ole teragi teistsugusem kui walgenäolise eurolase oma samasuguses seisukorras. Peenemates hingeawaldustes, nimelt armastuses, lähewad mitmekesiste rahwaklasside esitajad üksteisest suureste lahku. Siin pääseb seltskondlise kaswatuse mõju täielikult maksuwusele, nimelt niikaugelt kui see meesterahwasse puutub, sellewastu näitawad naisterahwad kõigis maailmaosades ka oma filmademänguga, kas nad nüüd armastawad wõi ainult mehe püüdmiseks nõnda teewad, täieste ühelmeel olewat.

Sedasama, mis walaskala püüdjale wiskeoda nõõri otjas on, on naisterahwal filmawaade, üks pilk filmadest, see on sõjariistats wõitluses meesterahwa wastu, ja oma filmawaate üle walitseb ta täielikult, olgu see omadus tal nüüd sündimisest päritud, loomusunniline wõi kiirelt äraõpitud osawus. Kui Helene Stöckl, see armastawa filmawaate armastusewääriline eritundja, finnitab, et naisterahwa film meesterahwa filmast palju sündsam on hinge saladuslises elust awaldusti andma, sest et harilikult kergem olla naisterahwa filma kaudu hinge sisse waadata kui meesterahwa oma kaudu, ja et naisterahwastel niisama nagu lastelgi harilikult kombeks on terwet oma südame-elu oma pilgus wäljapaista lasta j. n. e. j. n. e., siis peab ainult kahetsema, et tal selleks muud tõendusit pole ette tuua kui ainult oma luuletaja-tundmusi. „Hinge sisse waatamine,“ ei tähenda seesugustel oludel ei midagi muud, kui ainult ettekujutust, nagu suudaksime teise tundmusi üles arwata.

* * *

Rahwa seas on harilikult tuntud järgmised filmad: sinised, mustad, pruunid, hallid, rohelised ja punased. Nii siis kuus iseseiswat värwi. Kõigerohkem kiidetud on Saksamaal sinised filmad ja selle järele peaks arvama, et neid seal ka kõigesagedamine ette tuleb aga anthropologide statistika õpetab, et nad

Saapani geisha Sotohamast.

teisewärwiliste filmade kõrwal, arwu poolest alles teisel ja kolmandal paigal seisawad.

Luuletajad ja kirjanikud on arwamisi laiali laotanud, nagu oleksid finised filmad kindlaks Saksa rahwa tundemärgiks. Oleks see õige, siis tuleks ka laplasi, soomlasi ja türklasi wõltsimata sakslasteks lugeda. Jätame selle parem tegemata. Igatahes on kindel, et finised filmad sakslastele ülewäga meeldiwad ja nende luuletajad ainult finisilmadest unistawad.

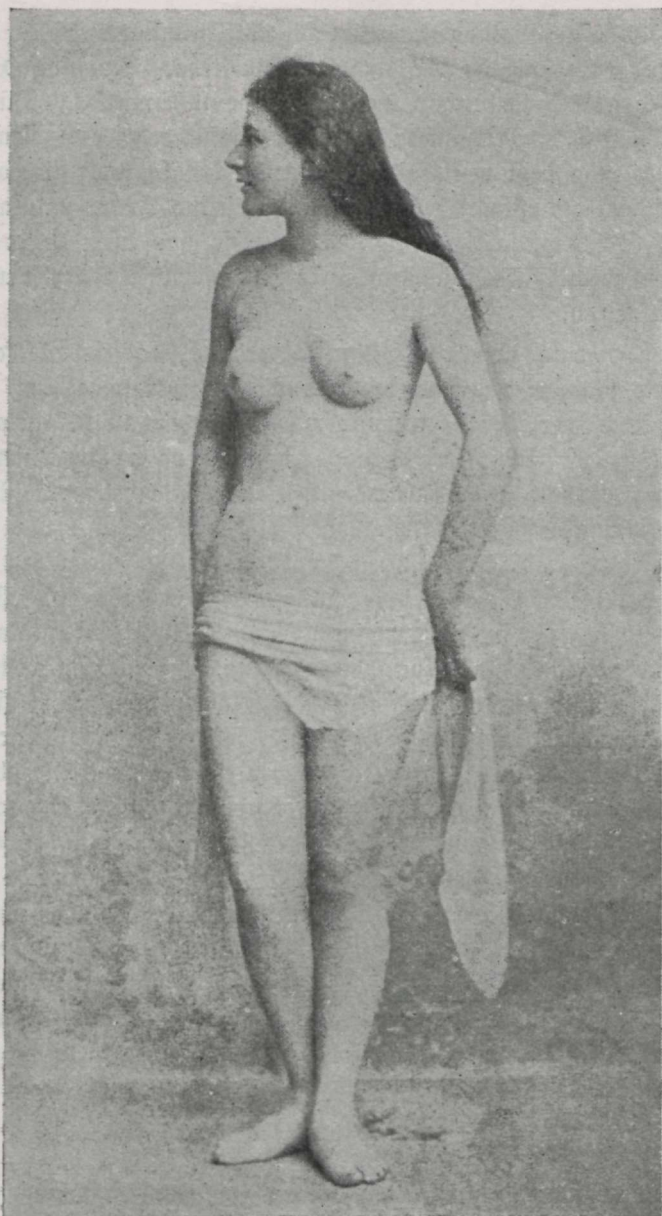
Ruid tõsised iluduseföbrad, ja seda on ainult ehtjad luuletajad, ei hoiu kaugeltki ühestainsast, finisest, wärwiist kinni, nad on ka mustast wärwiist waimustatud, kui seda mõne armsa neiu filmades leiawad. Kord jättis keegi oma kihlatud pruudi selle põhjendusega maha, et pruudil mustad filmad olla ja ta sellepärast ei meeldiwat. See lause on ajajooksul wanafõnaks saanud ja tähendab lollikest.

Rootsi wanafõna ütleb, hallid filmad hiilgawad kui hõbe, nii et nendega kala wõiks osta. Hallisilmalistele iludustele on harilikult üks mees armsam kui mitu.

Rõigeharuldased on aga üsna rohelisted filmad.

Silmad, mille filmatera ümbrus punakas, filmaterad ise aga sügaw-punased paistawad olewat, on suuremalt osalt haiglased ja wäheste nägemisejõuga. Seesuguste filmadega inimesi rahwas ei salli, sest ebasu järele olewat ainult kurjadel waimudel ja nendega ühenduses seiswatel hingedel punased filmad. Ja ükski luuletaja ei ole weel punastele filmadele kiidulaulu pühendada julenud. Aasia rahwaste wanade juttude põhjal on punaste filmadega inimestel saatanlik wägi. Nii on India jumal Damas, altilma walitseja, punaste filmadega. Surmajumalanna Kali kujudel on ka punased filmad. Irani kangelaste-raamatus, Schahnamehis, öeldakse waimude pealiku kohta: tema filmad on kui kaks wereoja, ja Serbia laulik laulab oma wihasest wõitlejatest: ta pööritab oma weripunaseid filmi. Europa rahwaste muinaslugudes öeldakse kurabil ja tema libudel punased, leegitsewad filmad olewat.

Igalpool wõitis juba hästi wanal ajal rahwa seas arwamine maad, nagu oleks inimesefilmal, selle niiskuse ja kihwti

Wene neiu, t[heremislane], 20 a. w.

tõttu, mida ta sisaldawat, wõim niihästi inimestele kui ka loomadele, kelle peale ta pilk langeb, kahju teha. Ka usuisad pidasid seda tõeks ja aitasid weel omalt poolt kinnitada. Nii seletab, näituseks, Muhamed: „Silma mõju on tõeste olemas, ja oleks maa peal weel midagi kiiremat kui saatus, siis oleks see filmawaate (filma) hoop.“ Rinnimüüritud India patufahetsejatel (14. aastajal) olnud wõim inimesi oma kurja pilgu läbi surnukehadeks muuta ja pärast ei ole nende surnukehade seest enam süüant leitud.

Tumedate, torkawate, sügawal pealuu sees seiswate ja ka punaste filmadega inimestel on halb pilk wõi paha film, niisama ka inimestel, kelle kulmukarwad kokku kaswanud, kõigepealt aga nõidadel. Mõnikord öeldakse igaihel paha film olewat, kui ta küljepoolt teise peale pöörnitseb, wõi jälle pesemata filmadega, himuliku ja kadeda pilguga teise peale waatab. On headel inimestel paha film, siis wõiwad nad kahju sellega ära parandada, et teist korda jälle sinnasamasse waatawad. Paha film tekitab haigusi inimestel ja loomadel, iseäranis peawalu, kõhnaks ja küürakaks jäämist, isegi surma, kõigehalwem on tema mõju uinujate peale. Ka armulaua käies wõib paha film saada, nimelt kui seal tagasi waadata. Paawstil Pius IX arwas Rooma rahwas paha film olewat; ja naisterahwad, kes tema ees põlwili langevad, tarwitawad omaltpoolt nõidust selle wastu, nimelt sirutawad nad wäikse- ja nimetisfõrme wälja ning pigistawad teised kokku. Paha film kartes katawad arablase ja ülepea muhamedlaste seas isegi filmatorkawalt ilusad naisterahwad oma näo looriga kinni. Kaitseks paha film wastu riputawad emad — kõigi rahwaste seas — oma lastele kõiksugu filmatorkawaid, flõbisewaid ja klirifewaid asju teha ümber, ja ehteasjade tekkimisele on teatud osalt just paha film kartmine põhjust andnud.

* * *

Wõrgutawad naisefilmad! . . . Suur, wastupanemata on filmade jõud, iseäranis naisterahwastel, kui nad neid wõrgutamiseks tarwitawad.

Koketerimine ehk wõrgutamine ei ole suuremalt osalt muud kui lapseftsaadik inimeses pesitsewa sugutungi masinlik awaldus.

De la Bruyere nimetab koketerimist lihtsalt mehe püüdmiseks. Ja Dr. Iwan Bloch on just felfamal arwamisel, kuna

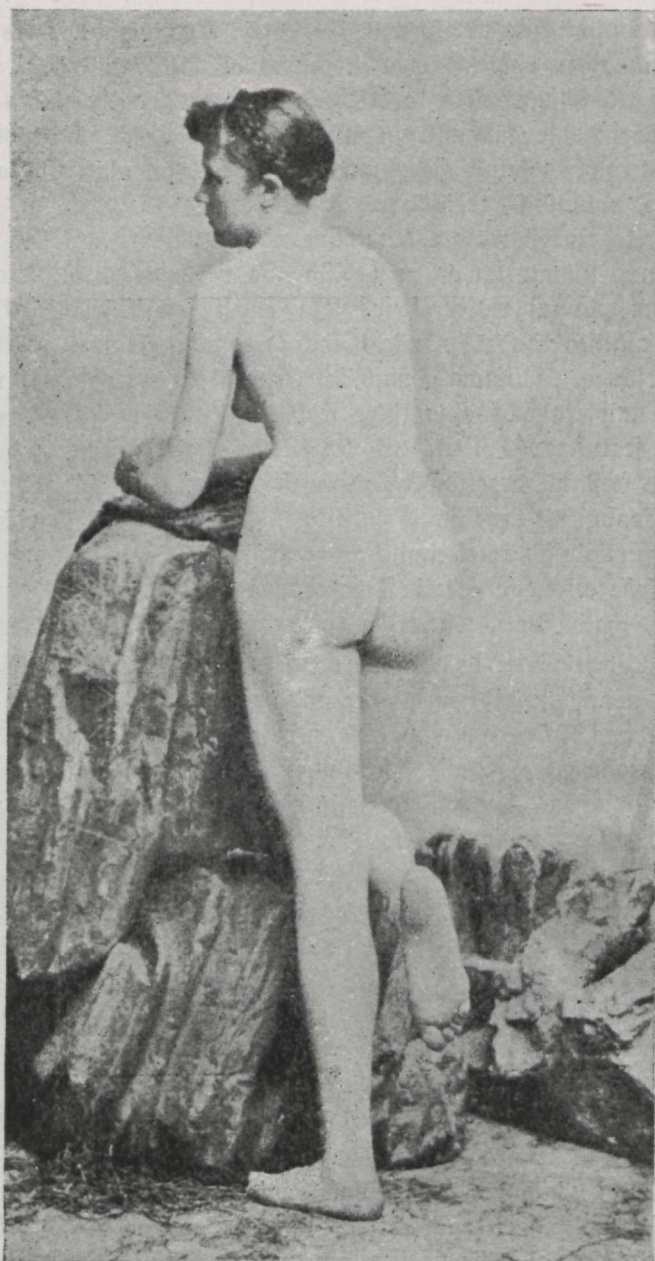

Norra neiu, 18 a. w.

ta seletab, et koketerimine naisterahwa katse on meesterahwast oma külge kõita ja oma walitsuse alla saada. Niipalju kui mulle teatud on, teeb meesterahwas sedasama ja sellepärast käib kõik,

mis Bloch selles mõttes naisterahvastest veel edasi kõneleb, niisama hästi ka meesterahwaste kohta. Koketerija naisterahwas ei waata sugugi meesterahwa waimuomaduste peale, waid ta otsib meesterahwas ainult suguolewust (isast). (Otskui meesterahwas, see koguni veel rohkem). „Ta ei koketeri mitte ainult würistidega, waid ka alamast seisusest meesterahwastega; ta ei pörka isegi kõigeräpafemasse lõbumajasse astumast tagasi.“ „Lõeste meeldimisehimuline naisterahwas wõtab wäheste tähtsusega meesterahwa maotuid meelitusi rõõmuga kuulda ja püüab tema ihaldust erutada, ka siis kui ta armastajatest alaliselt ümberpiiratud on,“ ütleb S. R. Steinmez ja J. Beladan kirjeldab ühes oma romanis üht üliuhket naisterahwast, kes tõlde astudes meelega hästi pika sammu wõtab et aga ühele waesele meesterahwale oma sääremarju näidata, kuigi tal kõrgemast seisusest meesterahwaid küllaldaselt käepärast oli. Sellele wõib seda wastu seada, et nii mitmed printsid sugugi alawääriliseks ei pidanud tähtsufeta teatrite näitlejannadega koketerida, kuigi ka neil paremast seisusest naisterahwastest ammugi juba puudust ei olnud.

Lõeste on raske kõiki neid abinõusid nimetada, mida koketerimises tarwitatakse. Igalpool aga sünnib koketerimine meeleka, kawakindlalt, kuid wilunud koketerija ostab koketerimise otstarbet nii hästi warjata, et teda kõigesüütamaks ja lihtsamaks lapselks maa peal wõiks pidada. Pealiskaudsele waatlejale esinewad tema seisat ja riided, tegewus ja liigutused täitsa süütatena ja lihtsatena, terawamalt uuriwa silma eest aga ei jää need wäikesed märgid, mis tema olekut tõsisest lihtsusest ja loomulikkusest eraldawad, muidugi mitte warjule. Ta astub, wõib olla, üsna kergelt ja wabalt seltskonda, aga tema kiirelt ringikäiw pill küsib: kas pandi mind, minu kütkestawat seisakut, minu armastusewäärilist naeratust, minu toredaid riideid tähele? Ta jutustab oma naabriga lõbusalt harilikkudest asjadest, — aga tema kõnewiis, tema liigutused sisaldawad sagedaste seda, mida erutawalt-ligitõmbawaks nimetatakse; oma wiiwitamise, waitimise läbi ütleb ta sagedaste rohkem kui sõnade läbi; ta ei pea ennast sugugi mitte filmatorkawalt wõi koguni

Neiu Nam-Auftrast, 17 a. w.

weel väljakutsuwalt ülewal — aga üksainus tähendusrikas pill filmadest, õhkamine wõi naeratus on kõik pealtnäha tähtsufeta, füiski aga wäga kardetawad sõjariistad, mille abil ta oma eesmärgi poole sammub ja sihikindlalt ka sinna jõuda oskab. Meesterahwas satub wõrgutamise ees pea-aegu alati ikka lange-misele, pahatihti pealegi weel üksiinda.

Ka riidest wõib koketerimine wälja paista, ilma et nad iseäranis filmatorkawad pruugiksid olla. Mis wõib lihtsam ja süüitam olla kui walge kleit? Ja ometi seisab selle neitfiliku riide alalises kandmises päris sihikindel wõrgutamine, süüitause tõmbejõuga. Niisama ilmub koketerimine ka ehteasjades, mida noor naisterahwas oma külge seab, jah, selles wiisis, kudas nad külge seatud on. Kleiti nii kergelt kooshoidew lint, käharate juuste seest nii äraeksinult wäljapaistew lill, otsekui juhtumisi juustepalmikust äraeksinud juukselokk, — need on kõik koketerimise tunnistajad, koketerimise abinõud, kuigi küll wõrdlemisi süüitad, selle eest aga hästi filmatorkawad. Koketerima tähendab soowi, ihaldust erutada, mida koketerija ise rahuldada ei mõtle.

Marie Colm hoiatab oma kui kaswatusteadlase seisukohast noori neiusid täie õigusega, ja niisama ka arwatawaste ilma tagajärjeta, koketerimise-„pahet“ eest; kui palju peaks aga neid meesterahwaid leiduma, kes sellest „pahest“ heameelega ilma tahaksid jääda? Teeb ju koketerimine neiusilmad ja tema enese nii lõpmata palju meeldiwamaks. Rõidetagu ka kõigeilusamal neil filmad ja kõik muu, millega koketerida wõiks, finni, siis on terwe tema ligitõmbamise-jõud kadunud, ka hää ei awalda enam mõju . . . Weil ei ole ilusatele naisterahwastele midagi ette heita! . . . Me laseme endid heameelega nende filmadest narritada . . .

* * *

Siirias, Egiptuses, Persias, Indias, Hiinamaal, Põhja-Amerikas ja Australias peawad neiad ja noored naised, niisama nagu nende nägusad õed mujalgipool, oma filmade sügawust ja läiget kõrgewäärtuslisemaks ihaldust äratawaks omaduseks. Kõik tarwitawad wärwisid, et ripsmeid ja kulmusid nende abil

ilusamaks teha. Seesuguse sinikas-musta värwiga ülejoonistamine annab neile näitlejannade wäljanägemise, kes ennast näitelawa walgustuse jaoks korda seadnud, ja tõeste, pea-aegu iga naisterahwas on omaft kohaft kometimängija.

Jutlandi neiu, 18 a. w.

Meie aja Idamaa naisterahwad tarwitawad peale selle weel alkoholi ja antimoni, millega nad ülemist filmalaugu ühest kohaft määriwad, ja selle musta joone tõttu paistawad nende filmad nüüd palju suuremad olewat. Ollahama naisterahwad

peawad jälle oma kulmude peal päewadefaupa indigo-lehtede puru, see teeb nende kulmud sügaw-siniseks. Bagdadis lasewad naisterahwad oma kulmufarwad habemenoaga ära ajada ja joonistawad nende kohale alkoholiga mustad jooned. Lääne-poolses Saharas maaliwad naisterahwad filmadealuse kollakas-punaseks. Rosellini leidis Egiptuse kalmufüngastest filmawärwi karbifesi. Seesuguseid abinõusid on juba wanal hallil ajal tarwitatud. Prints Rahotepi ja tema abikaasa kuulsatel kujudel on just samasugused mustad jooned laugudel ja filmade ümbruses nagu neid weel tänapäew Egiptuse naisterahwastel leiab. Ka India naisterahwad määriwad antimoni sulatisega oma ripsmete äärt. India armastuse õperaamatus on mitmed filmapulbrid ülles tähendatud: kameli kont tuleb lõhna-õlibega üle piserdada ja tuhaks põletada wõi jälle kulli ja paabulinna kontidest salw walmistada, wõi kolme seltši hea lõhnaga taimi inimese pealuu sees salwiks õõruda ja sellele finist witrioli-õli juurde lisada. Rõigil nendel ja teistel pulbritel ja salwidel on ainsaks otstarbeks meesterahwast nõiutada, kuid naisterahwad ise ei taha seda ülles tunnistada, waid kostawad, et nad seda ainult oma isiklise iluduse tõstmiseks teewad.

* * *

Ülesarwamata suur on naisterahwa filmadele pühendatud luuletuste hulk, ja seda mitte ainult kulturaliselt kõrgel seiswastel, waid ka üsna labastel looduserahwastel. Ja sealjuures püüab igaüks omamaa neiude filmi kõigekaunimateks tunnistada.

Bogumil Golz, waimurikas naisterahwa iluduse tundja, annab Warsfawi elanikuna muidugi Poola naisterahwastele eelõiguse kõigi teiste rahwaste naisterahwaste seas. Ta nimeatab neid Põhjamaa hispanlasteks ja ütleb: „Neil on tumedad, ilusate ripsmetega, janunewad, armujoobnud, niiske säraga filmad, mida nad Arabia, Italia ja kõigiks teisteks filmadeks ümber muuta wõiwad.“

Serblane, parun Rajacich, pühendab jälle serblastele kiidulaulu. Tema sõnade järele on Serbia naisterahwal, „tumedad ja saladuslikud filmad, aga need näitawad armastust tagasi õrjuwat.“

Madjari neiudel ja naistel olla selge waatega filmad, mille sügawuses aga seefugune leel loitawat, nagu see ainult Aastias ja Soomemaal ette tulewat; Soome neiudel olla nimelt loitawad leegid filmades, ja kuhugilt peab madjarlane selle iseäralduse, mis dieti miski iseäraldus pole, laenanud olema, muidu langewad ju õpetlased kõigi oma uurimistega kokku.

Hispania neuu mustadele, tulistele filmadele pühendab lord Byron mõned oma kaunimatest salmidest, nagu neid Calderon ja Cervantes paremaid pole treinud.

Ülepea ei ole rahwast, kes oma naisterahwaste ilusaid filmi ei ülistaks.

* * *

Deh! Raamatu kirjutajal tungib siin tema luuramiskäigul iluduste riigis raske õhufamine rinnust! Ra tema jumaldab ja unistab filmadest ja sagedaste kerkiwad tema unistustes kõigeilusamad filmapaarid tema pilgu ette ja nende säramine ja janunemine, nende läikimine ja wirwendamine wiib tema harilikult waimustusehoosse. Ja kui ta linna uulitsatel wõi suwituspaiga metsades rändab, trehwab ta ikka ja ikka jälle weel ilusamaid filmi nägema, filmi, mis tema kõik senised unistused kaugele warju jätawad. Silmi, nii saladuslisi ja õndsaks tegewaid, nii palju töotawaid ja nii meeletuseni kihutawaid, — Jurfatami sõnaraamatus ei ole enam sõnu selle jaoks! Ühed nendest on mahedad ja inglifarnased, teised jälle loitawad ja dämõnlikesed, aga kui heameelega ei kingiks ta ainsa armastawa pilgu eest nendest terve oma senise wabaduse ja mõistuse! . . .

Naisterahwa ilusad juuksed.

Nõidusewäe, tõsise nõidusewäe arwab rahwajutt juustel, nimelt naisterahwa juustel olewat. Hullem kui lind linnupüüdja paeltesse, sõlmib ennast meesterahwa süda meeldiwa naisterahwa juustesse. Suudawad juuksed juba niisugust ime-tegu korda saata, siis on ka juba teistsugused enesestki wõimalikud. Isegi kaugel, jääpurifikas külmanud Islandi saarel walitseb kindel usk puhta neitsi juukse imejõu sisse. Nii wõib seal üht mõistatuslikku looma, mõõna-hiirt, ainult puhta neitsi juuste koetud wõrguga finni püüda. Ja kes seesuguse imelooma finni püüdnud ja sellele raha alla paneb, see leiab igapäew selle pesaraha kõrvalt teise raha, mille ärawõtta ja oma tahtmist mööda ära tarwitada wõib.

Uga kui kulturainimesed, ei tarwita meie naisterahwa juukseid niisuguseks omakasupüüdlikuks otstarbeks, meile on küllalt sellest mõnusest, mida ilusate juuste waatlemine meile annab. Ilusa naisterahwa meeldiwuse tõstmiseks aitawad lihawad juuksed kõigesuuremal mõõdul kaasa, olgu nad misugust karwa tahes. Andamanid ja teised Lõunamere saarestiku elanikud on selle kohta muidugi teisel arwamisel, kuna nad oma naistel, kes nendega muidugi juba inetuse poolest wõistlewad, weel pead paljaks lasewad ajada. Nende iludusemõisted on küll meie omadest pisut teistsugused ja meie wälja-arenenud kunstiwaaatele tähtsuseta, siiski on neil siin ka weel usulised põhjused mõõduandwad. Nad usuwad nimelt, et naiste päid paljaks ajades neid seda paremine salakawalate metsawaimude wastu wõiwad kaitsta.

Wanadel sakslastel ja slawlastel oli jälle naise pea paljaks ajamine mõjuwaks karistusewiisiks. Oli naine truudust murdunud, lõikas tuliwihane abikaas tal juuksed maha ja ajas ta alasti, nii siis tähtsamast iludusest riisutult, tema sugulaste juuresolekul maha ja piitsutas läbi küla.

Mitte iga juuks ei eruta meesterahwa ihaldust ega tõmba teda ligi. Rahwausk ja mood, mis inimesel igal kultura-astmel tooniandjateks, määravad iludusemõisted iseäraldi ära. Pea-

Šrowoti neiu, 18 a. w.

asjas oldakse aga pea-aegu igalpool ühelmeelel. Nii peetakse tulipunaseid juukseid täieste inetuks, uuemal ajal aga ka juba saiafarwa kollakaid.

Kui tähtsat osa juuksed inimeste tunneteilmas ja suguelus etendawad, seda õpetawad meile luuletajad ja kirjanikud, ning jellepärast on küllalt waewa wäärt, kui nad korda külmawere-
lise, rahuliku silmitsamise alla wõtame, et nende ehitusewiisi ja elutegewust tundma õppida. Imestades näeme siin misuguste lihtsate, pealtnäha tähtsusetu abinõudega loodus soo alalhoid-
miseks kõige suuremat mõju oskab awaldada.

Juuks kasvab naha sees. Dige pildi saame sellest siis, kui enesele ette kujutame nagu oleks keegi nõõpnõela peaga paen-
duwa naha peale wajutanud, nii et sinna kohta lohk tekkis.

Selles kotikujulises lohufeses kaswab juuks. Kui juukse pooleks lõikame, siis näeme suurestegewa klaasi läbi, et ta sugugi nagu niit ühesugustest kiudest koos ei seisja, waid kolmest isesugusest kihist. Pealmine nahake, wälimine juuksekest, seisab terwest rakufeste reast koos; nad on juuksele kaitseks ja hoiawad temast kahjulikud mõjud eemal. Selle otstarbe kohane on ka nende rakufeste ehitusewiis ja seisupaik. Nad on katusepilbaste sarnased ja sedawiisi üksteise peale kihitud, et igaühest kõigest üks wiindik teise alt wälja ulatab. Nii ei seisja siis juuks ise mitte ühekordse, waid wiiekordse warju all. Nende rakufeste lahtised otsad seisawad juukse ladwa poole.

Keskmise juuksekihi kiufarnased rakufesed seisawad pikuti üksteisega ühenduses. Mida kindlamine need üksikud rakufesed üksteise külge liidetud on, seda tugewam on juuste wastupidawus. On juustel sündimisest päritud wiga külges, wõi on nad pärast mõne töö läbi wiga saanud, siis lõowad nad haraliseks. Haralised juuksed on alati märgiks, et juustega kõiks asjad korras pole. Seesuguseid juukseid tuleb kohe hoolsalt rawitsema hakata.

Üksikute rakufeste wahelt leiame wäikesed augufesed, mis terwislikel, „elusal“ juuksel peanaha raswarahkudes wäljatöötatud õliga täidetud on. Niipea kui selle õli kokkuseade kas peanaha haiguse wõi mõne muu rike läbi muutub, ta nimelt paksmaks, sikkemaks, raswasarnaseks läheb, ei suuda ta enam üksikute rakufeste kaudu nendesse aukudesse tungida. See teeb juustele häda, nimelt kaob nende loomulik läige ja nad paistawad jõuetud ja tuhmid olewat.

Juukse sifemiseks kihiks, üdikihiks, on harilikult kaks rida sõrdlemisi suuri rakufesi. Beenifestel juustel on ainult pealmine ja keskmine kiht olemas. Ülepea on aga juuksed seda tugewamad ja kestwamad, mida rohkemal arwul nende seas üksikuid hästi edenenuid üdikihiga juukseid leidub.

Juustewärw (=larw) oleneb mitmesugustest põhjustest ära, mille seas wärwiaine (pigment) peaosja etendab. Wuudub see täielikult, nagu seda wanadel inimestel ja albinodel ette tuleb, siis esinewad juuksed meile walgetena.

Juustewärw (-farw) on üks nendest iseäraldustest, mille lapsed herilikult sündides wanematest päriwad ja ühest põlwest teise edasi wältab. Nõnda ei leidu mitte ainult ühes perekon-

Wiener neiu, 18 a. w.

nas, waid ka terwetel rahwastel suuremal osal üht ja sedasama juustewärwi (-farwa).

Pea-aegu igalpool walitseb arwamine, nagu paneks lõikamine ehk kärpimine juuksed kiiremine ja pikemaks kaswama.

Täpipealsed uurimised tunnistawad selle efektiivsuseks. Näitab ainult nii välja, nagu läheksid juuksed peale lõikamist passemaks ja tugewamaks. Kuid see tuleb ainult sellest, et juukseollus lõhkema hakkab, praguliseks läheb. Sage juuste lõikamine ei ole sellepärast juustekaswule igatahes mitte kasulik. Seda näeme ka juukselõikajatest, teiste juukseid kärbiwad ja kräsutawad nad heameelega, muidugi raha eest, oma juustest aga hoiawad nad käärid suuremalt osalt võimalikult kaua eemal.

Juuskelõikajad hoiawad oma juukseid ka ärishuwide pärast, sest nad kõik walmistawad wõi müüwad vähemalt juukse kaswatamise rohtusid. Nende äri õitseb seda rohkem, mida vähem inimesed juukse elusündmustikku tunnewad. Ei ükski juukserohti pane kord juba väljafurnud (s. o. elutaks saanud) juust enam kaswama, niisama puuduwad neil ka rohud, mis juukse-elu pikendada aitaksid. On juuksele mõni haigus wiga teinud, siis wõime küll juukse selle läbi jälle harilikul wiisil kaswama panna, et pahategewa haiguse väljarawitsemise, igatahes aga langeb juuks, mille tüüpikalit eluiga lõpule on jõudnud, välja ja harilikud oludel kaswab tema asemel siis uus. See on samasugune sündmustik nagu loomariigis karwa-ajamine, ainult et loomad teatud ajajärgudel karwa ajawad, inimene aga ühtlugu, nii et tal harilikud oludel igapäew juukseid välja langeb ja nende asemel jälle uued kaswawad. Langedes aga juuksed välja ilma et nende asemel uusi kaswaks, siis on kõige wiimane aeg väljaõppinud arsti abiks kutsuda, igatahes aga tuleb ennast kõiksugu kõmuliselt wäljakuulutatud juustekaswatamise rohtude eest hoida.

Juuskelasu kestwus on mitmesugustel rahwastel filmatorikawalt mitmekesine. Euroopa rahwad seisawad siin hoopis madalal järjel, arwatawaste kultuuri kahjulikkude mõjude tagajärjel, s. t. selles juhtumises peanaha alalist ärritamist kammide ja kõwade harjadega. Euroopa rahwaste seas on kõigerohkem paljas- ja hallpäid, juuksed hakkawad siin kõigewarem halliks minema, meesterahwastel waremalt kui naisterahwastel, sest et wiimased oma juuksed, kui kallist ehet, rohkem hoiawad. Meesterahwastel tulewad weel ülirohke waimujõu pingutamise, alaline

kangete jookide tarvitamine ja sugulised liialdused sinna juurde, kõik asjad, mis terve keha ja ühtlasi ka peanaha enneaegselt lödwaiks teewad. Ranke ütleb findla olewat, et tõmmunahalistel

Wieni neiu, 18 a. w.

juuksed wanuses palju harwem halliks lähewad kui europlastel. Perua indianlastel aga ei minewat juuksed sugugi halliks. A. v. Humboldt kirjutab: „Lues-Hispanias ei muutu keh Wade indianlaste juuksed ilmaski halliks, ja ennemalt wõib juba hallide juustega neegri leida kui indianlase. Kuna indianlastel ka

habe puudub, siis näewad nad alati noored wälja. Peale selle ei lähe nende naht nii hõlpaste kortsu. Sagedaste elawad nad saja aasta wanusenii. Seesugune wanus on harilikult õnnelik, sest et Mehiko ja Perua indianlased kuni surmani oma lihastejõudu ei kaota." Bureau of Amerikan Ethnology uuri-
jate teated aga kõnelewad hoopis teist keelt. Ja kui weel James Mooney ja Friedrich Starri laialdasi ja põhjalikka kirjatöösid indianlaste üle lugeda, siis jõuame peagi selgusele, et Humboldti jutustuse muinasloode walda peame heitma.

Mure ja waew, iseäranis armuwalu, teewad juuksed halliks. Teadusmehed kahtlewad küll weel natukesse selle juures ja nõuawad täpipealsemat järeluurimist. Aga rahwa seas on niipalju tõsiseid juhtumisi selles asjas tuntud, et julgeste uskuma wõime jääda, et mured ja waewad juukseid halliks aitawad teha.

Üks moodsa iludusesõbra mõistete järele kõigewaljematest Juudi usu käskudest on küll see, mille järele Juudi-pruut laulatuse puhul oma juuksed maha lõigata peab lastma. Alles mõne aastasaja eest oli see pruut igalpool juutide seas walitsemas, tänapäew aga ainult weel üfsikutes maakohdades. Juudirabbid seletasid seda pruuti sellega, et naisel nüüd enam nii mõjukat ehet meeste awatlemiseks tarwis ei lähe. Selles pesitseb see naeruwäärt waade, et naine oma abikaasale mitte enam meeldida ei pruugi, ja et juuksed õieti millegiks muuks ei ole, kui lihtsaks awatlemise-abinõuks. Ka katoliku kirik nõuab weel juuste mahaloõikamist, nimelt noortelt naisterahwastelt, kui need nunne-seisusesse astuwad, märgiks, et nad ennast kloostrielule pühendanud, selle läbi Jumala pruutideks ja kiriku omanduseks on saanud. Pagana-aja jäänus, kristliku nime all, muud midagi.

Et lõunamaalastel üleüldiselt wõttes lihawam juukseasw on kui Kesk-Euroopa ja Põhja-Amerika rahwastel, paistab efiotja wõõrastaw teoasi olewat. Ta saab aga selgemaks kui arwesse wõtame, et põhjapoolsetel rahwastel harjunud kombeks on saanud palawuse ja külma eest kaitseks raseid peakatteid kanda, et nad noorest east peale peaaegu süstematlikult peanahka kammide ja harjadega läbi töötawad, et weel hiljuti kooliõpetajate sõrmed koolilaste juustes sassisid ja täiskaswanute wahel iga tüli ehtsa

karwafiskumisega lõppes; kõik asjad, mis peanahale vähe kasu toovad, mille tagajärjeks juustekasv raugemas on. Meie vähem haritud esi-esi-isadel, kes ei meieaegseid mütsi ega ka were-ringwoolu takistawaid riideid ei tundnud, oleks selle kõige järele

Esimo naised ja laps Baffinimaalt.

arwatawaste märkja lopsakam juuksakasv pidanud olema, kuigi nende pead sealjuures palju sagusemad oleksid olnud. Jah, mõned uurijad asuwad weel kaugematesse aastatuhandetesse tagasi, nii seab näit. Darwin arwamise ülesse, „et inimene mõnesugusest loomast põlwineb, kes karwasena sündinud ja nõnda oma terweks eluajaks jäänud.“ Et lapse keha natuke aega enne sündimist karwaudemetega kaetud on ja täiskaswanu keha peal karwaidud ei puudu, see wiis Darwini järeldusele, et

inimene alles ajajooksul, hilisemal ajal oma karwafasuka on kaotanud ja et see kaotus inimesele isegi kahjulik on, „sest külm ja palawus wõiwad tema peale nüüd otsekohe mõjuda ja iseäranis niiske ilmaga wõib ta ennaft äkitselt raskete ärakülmetada.“

Sellele õpetusele esikarwadest wõi karwastest esivanematest järgnewad nüüd kaunis pikale weniwad seletused ja põhjendused, mis selgeks tegema peawad, kudas see nii sündida wõis, et inimese wälimus nõnda suureste muutus, karwafest fileda nahaga inimene sai. Ükski nendest ei taha hästi uskumisevääriline olla, lõpuks aga toob Darwin ise mõned näpunäited, mis sellepoolt kõnelewad, et päike see olnud, mille mõju inimese naha paljaks on teinud. Ta tuletab meelde, et elewandid ja ninasarwikud pea-aegu karwadeta on, ja et sedasama liiki nüüd wäljasurnud loomad, kes omal ajal jääkülmas kliimas elasid, pikfade karwadega kaetud olid, mis arwamisele wiib, nagu oleks seda liiki praegu weel elutsenud loomad päikesepaiste tagajärjel oma karwad kaotanud. „See esineb seda tõenäitlikumana, kui tähele paneme, et India kõrgemates ja jahedamates kohtades asuwatel elewantidel palju pikemad karwad on kui madalmaa elewantidel.“ Kuna aga ka see weel ei aita, toob Darwin weel mõned teoasjad, et aga karwast nahka iga tingimisel filedaks saada, nimelt olla „inimesed aastatuhandete jooksul ühtlugu oma ihu pealt karwu wälja kiskunud ja põlwest põlweni wähenenud siis päriwufeteel karwade hulk.“ Kuft ta selle imeliku sõnumi saanud, et alg-aja inimesed omal iseoma lõbuks wõi halpuse pärast karwu wälja kiskunud, selle jätab ta kahjuks oma saladuseks ja meil ei jää muud üle kui teda ja tema õpetusi ainult juba tema ülikuulsa nime põhjal uskuda.

Aga lõpujärelduse tõttu, milles Darwin naisterahwa esimeseks iluduse edendajaks seab, tahame temale heameelega õiguse jätta. See lõpujärelendus käib nõnda: „Kuna naisterahwa keha wähem karwane on kui meesterahwa oma, ja seda kõigil tõugudel ja rahwastel, siis wõime julgeste arwata, et need meie esimesad olid, kes kõigepealt karwadest lahti said — ja et see omadus siis päriwufeteel emadelt mõlemist soost lastele osaks langes.“

Hispania filipus

Rõigest hoolimata on aga karwad inimesesoo ajaloos veel puudulikult selgitatud mõistatuslike. Iseäranis täbar lugu on nende näokarwadega, mida me habemeks nimetame ja mida isasel soo-tundemärgiks peetakse. Silmatorikaw on ta teatud mõttes niihästi meeste- kui ka naisterahwal. Niisama palawalt nagu noormees seda „mehe-ilu“ kaswamise aega igatseb kätte jõudwat, niisama piinlik ja häbistaw on see neiu, kui tema nina all wurrud tärkama lööwad ja teda tema neiu-ilu wähen- dades kaaskodanikkude pilkelauaks teewad.

Leidub küll mustawerelisi neiusid, kellel, niikaua kui nad noored ja ilusad on, wäiksed wurru-udemed üsna hästi passi- wad, aga ainult siis, kui neil igas muus asjas täielik naiste- rahwa-tüüpus on. „Me teame,“ ütleb Darwin, „et inimeselas- tel, niihästi poegadel kui tütaridel, enne sündimist hulk karwu näo peal on, nimelt suu ümbruses, ja see näitab, et me seeju- gustest esiwanematest põlwineme, kus mees ja naine mõlemad habemikud olid. Esimese pilguga paistab meil selge olewat, et meesterahwal tema habe alg-ajast saadik alale on jäänud, kuna naisterahwa habe ühes teiste kehakarwadega ajajooksul kadus.“

Nii siis pesitseb naisterahwa lõuatsas ikka veel habe, kuigi meie tõlpidetele filmadele nägemata, ja kui me juhtumisi habemikku naisterahwast näeme, siis on see atawismus, s. t. esikujusse tagasilangemine.

Mitte wähestel nendest nii kaunideks kirjeldatud Hispania iludustel ei puudu nii tublid wurrud ja habemed, et mõni meie noor ohwitser nende peale tõeste kadedaiks wõiks saada. Rõnel- dakse, et need habemed neil wanuses päris ehtsa Wene habeme suurusel kaswada. Ka teawad asjatundjad kinnitada, et kar- wad Hispania neiuudel mitte ainult näo peale ei ilmu, waid ka suurema osa ülejäänud keha peale, mis muidugi riietest warja- tud. Ka Portugalis on palju habemikku-naisterahwaid näha. Näitab nii, nagu hõlbutaks palaw lõunapoolne kliima rohkem habemekaswu naisterahwastel kui kare põhjamaa kliima. Ka kõigemoodsama habemewiksi abil turri aetud wurrud esineksid neil tänapäew naisterahwa näol ikkagi tõsise hirmutisena ja

Greeka neiu Athenist

Sellest see ka tuleb, et moodsa aja naisterahwas tõsist hävitusewõitlust kõigi näokarwade wastu peab ja Hommikumaa naisterahwas isegi salapaikades pesitsewate karwade wastu.

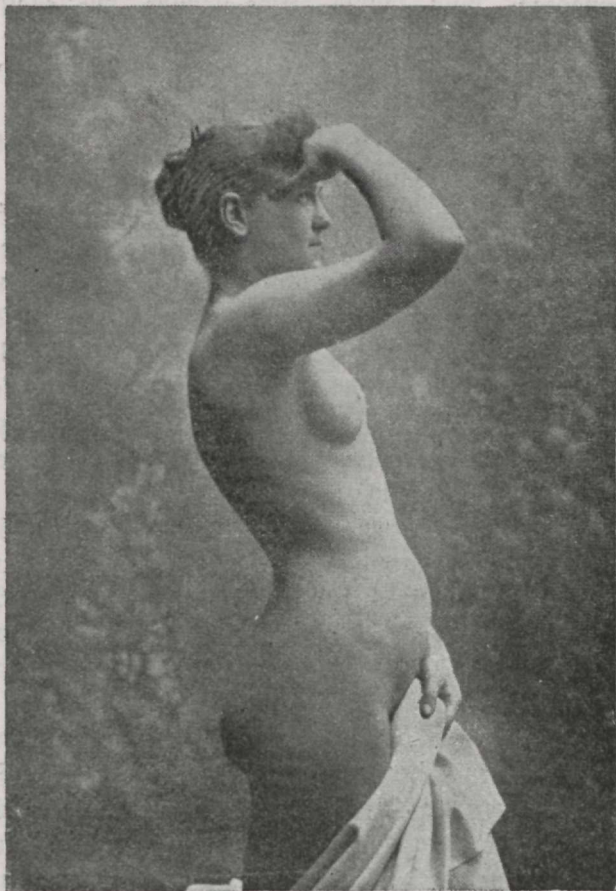
Elektriwoolu abil on sellel iluduserawitsemise harul juba kaunike hulka häid tagajärgi kätte saadud, sest ta häwitab karwad ühes juurtega. Imelikul kombel on aga üks looduserahwas olemas, kelle seas naisterahwa wurrude kui hästi mõjuka ehte peale waadatakse. Need on ainod Jeso saarel. Nino naisterahwastel on nina-alune sedawiisi tätoweritud, nagu kaswaksid seal wurrud, ja selle ilustamisega tehtakse juba seitsem aastasel tütarlapsel algust, aga aastad lähewad rawitsemisega mööda, enne kui see täielikule kunstifõrgusele jõuab.

Waated naisterahwa teatud kehaosa karwade kohta on mitmekesistel rahwastel ühes maitse ja ilutundmuse mõistetega ajajooksul muutunud. Rudas meie aiwäärilised esiwanemad aastatuhandete eest selle asja peale waatasid, selle kohta ei tea meile ka alg-ajaloo uurijad kindlat seletust anda, pealegi oleks see meie raamatu jaoks suurema tähtsusega, sest et seda ainult meie aja iludused ehiwad. Lepime siis oma päikesepaistelisema ja rahulikuma olewikutega. Meie Kesk-Europa moodsa waate kohaselt peawad meesterahwad karwu teatud kohal seda ligitõmbawamaks, mida rohkemalt ja lihawamad need seal on. Me leiame nad täieste iludusemõiste kohased olewat ja nende olemasolemist seletatakse isegi emakese-looduse hoolitsemisega, saladuserikkamaid kehaosajid warjata ja kaunistada.

Seefugune targutamine on otstarbeta ajaraistamine. Loodus ei hooli inimeste wäiklastest, halpidest tundmustest, waid rühhib oma eduteed eesimata edasi, ja kõik need nähtused, mis meie meelte peale mõju awaldawad, on wadjadused, mille kolkukõlast ja otstarbest me wahel, kui meil õnne on, ainult kõbades aru suudame saada.

Nii näitab karwade ajamine naisterahwa keha salapaigalt kõrgema kombelse astme märgina wõi ilustamise abinõuna wanadel kulturarahwastel juba wanast hallist ajast päritud olewat, sest seda pruuki leidub terwel Hommitumaal juba ajaloolise ajajärgu algusel. Võib olla, et see pruuk Ninewast ja

Babelonist Egiptusesse edasi rändas, igatahes paistab aga kaunis kindel olevat, et pärastised Greeka ja Italia naisterahwad ta Egiptusest laenasid, niisama nagu Serbia linnalaste jõukama

23-aastane Saffa neiu.

Klassi naisterahwad Türgi naisterahwastelt. Ka hästi warjatud asjades võtab naisterahwas heameelega moodi sundust kuulda.

Greeka auväärt perenaised ei fallinud teatud kohas karwu, nagu seda juba Aristophanes tähendab, siiski on küsitaw, kas see pruuk neil üleüldiseks oli saanud, kas ka alama klassi nais-

terahwad sellest osa wõtsid. Kuna see haremites ja finnistes naistekodades sündis, siis ei wõinud wälimine ilm seda hõlpfaste teada saada. Teine lugu oli lipakate, wilepuhujate ja tantfijannadega. Siin kuulus karwa-ajamine, mis ejiotsa küll ainult moodiafi oli, tingimata tarwiliku kehawitsemise hulka, wift küll juba selle rohke läbikäimise tõttu, mis sel ajal Greekamaa ja Egiptuse wahel walitses. Jällegi on suur kombete kirjeldaja ja pilkaja Aristophanes meile selle ustawaks tunnistajaks, aga weel kindlamaid sõnumeid annab meile tolleagne kunst.

Naisterahwastel, kes tol ajal raid- ja maalikunstnikkudel mudeliks seisid, oli ihu igaltpoolt file, s. o. ilma karwadeta. Wilepuhujatel (naisterahwastel), tantfijannadel, pärgade punujatel, kenadel Egiptuse naisorjadel, kellesarnast saledat, peenikeft kehakuju ka weel meie päewil noorte Fellahi neiude seas leidub, neil kõigil, kes kunstnikkude töökodadesse tungisid, oli see iseäraldus, nii et kunstnikud seda loomulikuks ja ilusaks pidasid ja seda ka nõnda oma töödes, millest mitmed weel meie päewini alal seisnud, kujutasid.

See põline wana mood on meie moodsatel kunstnikkudel ja kunstihindajatel küllgepuutumata seaduseks saanud, nii et tagasipööramist loodusesse kõlblusewastaseks peetakse. Mitme aasta eest seadis üks raidkunstnik oma kujud, mis Adamat ja Ewat kujutama pidid, ühes suures Põhjamaa pealinnas wälja. Niihästi meeste- kui ka naisterahwa kujul olid mitmes kohas karwad, otse nii nagu see looduses ka on. Kunstihindajad tõrkusid neid kujusid näituseruumi wastu wõtmast — kõlbluse põhjustel. Mis looduses harilikuks nähtuseks on, seda ei tohi kunstnik kujutada! See tõukab wastu tahtmist järeldufelse, et kunstihindajad see kord suuremalt osalt karwade- (juuste-) fetishistidest koos seisid, ja et need herrad seesuguste kõigesalajamate ehtete awaliku wäljapanemisega pealtwaatajad samasugustele ebaloomulistele kalduwustele hufutada kartsid. Ka Leipzigis profukööri-amet korjas ühe minu raamatutest ühe pildi pärast ära, mille pealt päewapiltniku retufherimise pinsel karwu maha kustutanud polnud. Kunstimuseumi direktori Dr. Bogeli seletuse tagajärjel aga anti karwad, tahtfin ütelda: raamat, wiimaks ometi priiks. See oli tõeste lõbus kohtuharutus.

Plös-Bartels ja Bernhard Stern kõnelewad pikemalt wana-
nast, ka egiptlastele juba nelja tuhande aasta eest tuntud kar-
wade häwitamise abinõust, mida praegugi weel Türgi rohu

16-aastane Wieneri tütar. Schwabi tüüpi.

nime all väljamaa ajalehtedes kuulutatakse. See valmistatakse
arsenikust ja põletatud lubjast ja õrutakse roosiwee abil salwiks
kokku. On see salw mõned minutid karwade peal seisnud ja
pühitakse siis ettevaatlikult ära, on karwad jäljetult kadunud.

See rohi seisab Hommikumaal üleüldisel tarwitusel. Türgi-
maal ja Balkani poolsaarel kannab ta rusma, Persias nurehi
nime. Ka Persias peab Muhamedi naisterahwas karwad tea-
tud kohalt ja kaenlaaugust ära häwitada lastma. Sarilikult
wõetakse see supeluse puhul ette, ja nimetatakse seaduse alla
heitmiseks. Peenemad naisterahwad kirkuwad iseomal karwad
wälja kuni need päriselt ära kaowad. Üks kirjanik kinnitab, et
seda rohku Hommikumaal nii palju tarwitatakse, et tollimaksude
rentnik selle pealt Türgi sultanile iga aasta kaheskateist tuhat
dukati maksab.

Tähelpanemiseväärt on, et need naisterahwad Egiptuses
ja Siirias, kes oma armastust awalikult wälja pakuwad, enam
karwu ei aja, wõib olla, et see Europa külaliste maitse pärast
jünnib.

Guinea rannamail ajawad noored neiud omal karwad ära,
on nad aga abieluse astunud, antakse karwadele waba woli
kaswamiseks. Hollandi-Indias on Malai naisterahwastel wiisiks
karwu wälja kirkuda, nii et häbedusemägi neil täieste warjamata
on. Üleüldine see pruuk wist ei ole, seda enam ainult seltskonna
kõrgemast kihidest naisterahwaste eelõigus. Ka India mitmesu-
gustes maakondades on karwade ärakaotamine kaunis laiali
lagunenud. Naisterahwad tarwitawad selleks iseäralisi sõrmusid,
mis wadjaduse korral pöidla otsa pandakse. Seesugused sõrmu-
sed on umbes suure pitsarisõrmuse sarnased, ainult seal, kus
teistel pitsar wõi kiwi, seisab neil wäike peegel. Sellest peeglist
paistab see koht wastu, kust karwu ajada waja ja ühtlasi aetakse
karwad selle sõrmuse terawa äärega maha. India keeli on
seesuguste karwade häwitamise sõrmuste nimi: arsi.

Üleüldse saame aga nüisuguse muljendi, et ainult nende
rahwaste naisterahwad usinad on karwu häwitama, kellel tea-
tud kohas juba looduse poolest wähe karwu on, otse niisama
nagu suuremalt osalt ainult need meesterahwad oma habeme ja
wurrud maha ajawad, kellel lihaw karwade- ja juustekasw puu-
dub. Igal juhtumisel õpetab see teoasi Darwini õpetuse was-
tandina, et aastatuhandeid wältnud karwade häwitamine
Afrika ja India iludustel ifkagi weel pole suutnud häbeduse-

mäge hästi filedaks teha. Jätame parem pea selle üle murdmata, kuidas inimene saja ja rohkem aastatuhandete eest karwadega kaetud oli. Meie ei tea seda ja ei saa ka teada. Meil on

Wieni neiu, 17-aastane. Shwaabi tüüp.
Eraferralselt lihawate rindadega.

ainult huwitaw inimest tema ajaloolisel edenemiseleel tähelepanna. Ja kuhu poole me ka iganes pilkufid ei pöörafs, igalpool langewad nad kõigehuwitawama olewuse, naisterahwa peale ja selle aine juurde tahame ka jääda.

Et Italias Rinascimento ajal karwade häwitamine kõrge-
mas seltskonnas pruugiks oli, seda tõendawad meile mitmed
ustumiseväärt kirjaniidud. Maria Medici tõi selle pruugi ka
Prantsusmaale, kuid rahwas pidas seda Italias walitsewa
liiderlikkuse märgiks, see pruuk langes pillkamise alla ja tema
tarwitusele wõtmine liikati põlastusega tagasi. Rahwaelu uuri-
jad finnitawad selle pruugi Italias weel tänapäewani tarwi-
tusel olewat, nimelt puhtuse otstarbel ja kaitseks iseliiki söödi-
kute wastu, kellest, kui nad kord pesitsema saanud, naljalt enam
lahti ei saa.

Mõned uurijad seawad arwamise ülesse, et inimesefugu
mõne tuhande aasta pärast täieste karwadeta ja juusteta saab
olema. Selle otsekoheks tõenduseks toowad nad selle asjaloo,
et paljaspeade arw meil iga aastaga peatamata rohkeneb.
Julgelt aga võib siin ainult seda tähendada, et kõrgemate kul-
tura-seltskonna kihtide mõistmata eluwiis need inimesed ikka enam
ja enam erguhaigeks teeb, ja rikutud ergud on juuste kadumise
põhjuseks. Kõik, mis üle selle, on ainult arwamised ja tühjajad
sõnakõlksud, ka siis, kui nad kõige suuremate õpetlaste suust tulewad.

Eschrichti arwamise järele puudusid meie poolahwisarnas-
tel esiwanematel pikad juuksepalmikud. Tema arwamise järele
on inimesed alles hilisemal, kultura-ajal pikema juukseaswu
omandanud. Darwin lisab sinna juurde oma märkuse: „Seda-
sama tunnistab ka see asjalugu, et juuksed mitmetesugu rahwa-
tõugudel väga mitmekesise pikkusega on. Neegritel on juuksed
ainult lühikesed ja käharad, meil aga pikad, ja Amerika päris-
maalastel ulatawad nad sagedaste maani. Üht liiki ahwidel
(Semnopithecus) on pea kaunis pikkade karwadega kaetud, arwa-
tawaste on see ehteks ja tõuwaliku teel wälja arenenud. Eht
võib sedasama arwamist ka inimesoo kohta tarwitada, sest me
teame, et pikki juuksepalmikuid juba endistel aegadel ja ka
praegu üliwäga armastatakse, nagu me seda pea-aegu iga luu-
letaja töödest leida wõime. Piha Paulus ütleb: „On naisterah-
wal pikad juuksed, siis on see temale suureks kuulsuseks,“ ja
Amerikas oleme näinud, et mees seal ainult pikkade juuste
pärast pealikuks waliti.

Fellahi neuu, Kairoft.

Kui peenitse karwa külles Darwini seletus ripub, wõib juba sellest märgata, et ta käharate juustega neegrid ahwidega ühele astmele seab. Kultura poolest seisawad aga neegrid ja indianlased pea-aegu ühesugusel kõrgusel ja sugugi ei suuda mõista, kuidas kultura ühe juuksed lühiks ja teisel kadestäratawalt pikaks teeb.

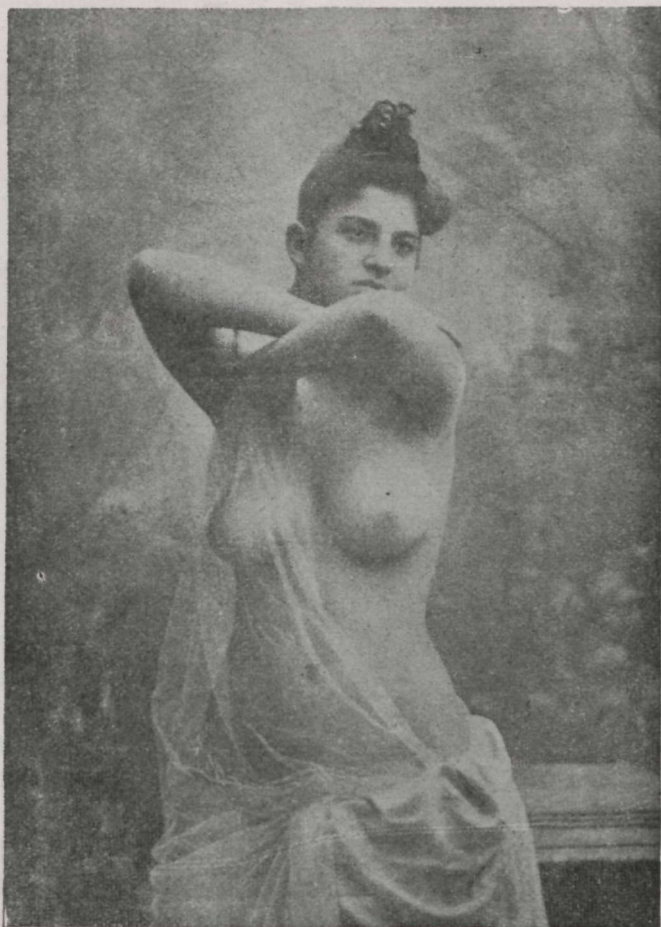
Pikad juuksed on meil üleüldiselt armastatud, sellepärast olid nad wanal ajal ka eelõiguseks. Kord oli sakslastel ja norralastel niisama ka roomlastel ainult suuremast soost nais-terahwastel õigus juukseid pikaks kaswada lasta, s. o. mitte orjadel.

Tacitus, kes muidugi kõike kiirelt üleüldistada armastas, kirjutas, et Saksa naisterahwastel hästi lihaw juuksekasw ja juuksed kollakad olewat.

See oli midagi juba Rooma naisterahwastele, kes walgate parukate järele ülihimukad olid. Ja nüüd hakati Saksa maalt hulgakombel walgaid ja punakaid juukseid sisse wedama. Nii mõnigi mees teenis selle läbi head raha. Kleisti tuntud draamas „Die Hermanschlacht“ saab Thusnelda teada, et Rooma ohwitser ja elumees oma juukseloki, mille ta Thusneldalt armuwannete all wälja meelitanud, Rooma oma armufesele saatnud, et see omale seda karwa paruka laseks walmistada. Nii suur oli Rooma naisterahwaste ihaldus sakslaste punakate juuste järele.

Dr. Günther ei lepi aga selle, ajaloost wõetud, seletusega ja näeb kollakate ning punakate juuste armastamises ainult üht jugutungi iseäraldust. Ta ütleb nimelt: „Egiotsa ja ka juba wanal ajal oli walgas (kollakas) parukas lõbunaisterahwaste tundemärgiks, mida nad seaduse järele kandma olid sunnitud. Alles weel kesk-ajal pidid paljude Saksa linnade lõbumajade elanikud munakollast peakatet kandma, kui kodust wälja astusid, see oli teatud määdul nende politsei-passiks. Kui Rooma suurtjugu naisterahwad Saksa kergemeelsete naisterahwaste moodisid ja kumbeid järeltegema hakkasid, wõtsid nad ka nende kollakad juuksed omale moodiks; sest ka need jäid nüüd sümboliks. Mispärast ei peaks naisterahwas, kes iga hinna eest lõbutseada soovib ja armastuses igatahes ka midagi muud peale lõbu ei näe,

fellest igamehele awalikult tunnistama? Ja kas ei ole mõnufam, kui suusõnalise-ülestunnistamise asemel, mis asjata aega raiskab, mida palju kasulikumalt lõbutsemiseks võib tarwitada, awalit

19-aastane Wieneri neiu.

tundemärk asub, mis küll tummalt aga seda mõjukamalt tema kandja soowi awaldaab?”

Seisid asjad tõeste nii, nagu Dr. Günther meid uskuma tahab panna, siis oleks kollakate juustega neiudel küll põhjust neid ruttu mustaks wärwida.

Rooma naisterahwad nähtawaste selles arwamises ei olnud.

Wispärast hakati Roomas musti juukseid põlgama? Wist küll sellepärast, et seal mustajuukselisi kõige rohkem oli. Ka Greekamaal oli oluford arwatawaste samasugune. Teated, mis meil selle üle olemas, ei wõi kuigi kindlateks pidada, sest wanal ajal ei tuntud weel statistikaliste teadete korjamist rahwa filma ja juuste wärwi (karwa) üle. Siiski on põhjust arwata, et ka Greekamaal wanal ajal mustajuukselisi kõigefagedamine ette tuli. Nõnda nimetatud barbarlastel, Wäike-Aasiast ja Afrikast fischerändanud rahwastel olid kõigil hästi mustad juuksed. Gladstone tähendab oma kuulsas, Homeruse üle kirjutatud raamatus: Mustad juuksed on wõõramaalaste tundemärgiks. Ma olen kindlale teadmisele jõudnud, et walfjaid Greekamaal weel tänapäew puhta were tundemärgiks peetakse." Ka Winkelmann finnitab: „Linakarwa juukseid peeti alati kõigeilusamateks ja seda karwa juuksed wõlbi ka kõigeilusamatel jumalatel — Apollo ja Bakchos — ning kuulsatel kangelastel oawat. Isegi Aleksandril olid linnakarwa juuksed."

* * *

Ei ole pea-aegu ilmaaart, kus punaseid juukseid poleks wihatud, siiski tulewad nad aegajalt ikka jälle moodi ja awaldawad siis suurt mõju. Kui Napoleon III oma Eugenie keisrikaasaks löstis, tahtsid ühekorraga kõik naisterahwad omale tulpunaseid wõi kullakarwa juukseid ehteks. Wärwiti juukseid ja muretseti parukaid.

Siis tuli Hommikumaalt Prantsusmaale pruuk juukseid helmestega läbi põimida. See mood on weel praegu mitmel pool walitsemas.

Maurepa päewaraamatus seisab ilus looke sellest, kudas juuste kammimise wiis moodi wõib tõusta. 1714. aastal ilmuksid Versailles kuningas juurde einelauale kaks suurtsugu Inglise naisterahwast, nende juuksed olid aga walitsewa moodi wasta-felt madalalt kammitud, nii et see ärewust sünnitas ja neid paleest lahkuma taheti paluda. Kuningale aga meeldis niifugune

juuste kammimise wiis ja ta tähendas armulikult, et kui Brantsuse naisterahwad mõistlikud tahaksid olla, siis nad niisama ka oma juukseid peaksid kammima. Need kõigekõrgematelt huultelt langenud sõnad püüiti kinni ja Brantsuse naisterahwastel kulus

18-aastane Wieneri tütar.

„Minult sugutungist segane mehe mõistus võib seda lühikeaswuga, litfate õladega ja lühikejalgsel sugu ilufaks nimetada.“ Schopenhauer.

nüüd terve öö selleks ära, et oma kõrgele kuhjatud juukseid madalaks kammida lasta, nii et nad juba järgmisel hommikul Inglise wiisi kammitud juustega kuninga lähemorda wõisid ilmuda.

Ja on üks asi kord moodi saanud, kohe lähewad liialdufed lahti. Inglise wiisi madalalt kammitud juuksed sünnitafid kõmu ja leidsid juba lähemate päewade jooksul rohkel arwul järeltegijaid. Seal sattusid aga mõned naisterahwad mõtte peale, juukseid lühemaks lõigata, nii umbes kolme sõrme pikkuseks ja siis meesterahwa moodi kammida lasta. Leidus jällegi lõpmata

hult järelaimajaid ja naisterahwad kandfid nüüd lokitud juuf-
seid, kusjuures üksikud lokid otsaesise ja kuklataguse peale
langefid. Üle-öö tekkis üle tuhande juufsekammija, kes naiste-
rahwastel juufseid lõikasid, kähardasid ja meesterahwa moodi
kammisid, ajutati seaduseandlifel teel isegi juufselõikamise
akademia. Siis löi aga aastal 1772 maitse jälle uueste ümber
ja juufseid hakati kõrges kuhjas pea peal kandma. Naisterah-
waste juufsed polnud hulgal ajal oftjaid leidnud, nüüd aga
tekkis nende järele suur nõudmine ja wähegi ilusate juuste eest
makseti muinasloomist hinda.

Juustekroonid naisterahwaste peade peal kerkisid ifka kõr-
gemale ja kõrgemale, otsekui Amerikas praegusel ajal üks pil-
welõhkuja teisest ifka kõrgem ehitatakse. Lihtrahwas naeris ja
pilkas neid, hirwitas nende üle naljalauludes ja wilistas neid
wälja, kui nad nii kolekõrgesse kammitud juustega uulitsale
ilmusid, mehed protesterisid, peenema maitsega inimesed ehmatasid
keeletuks. Aga ei aitanud midagi, igasugune wastuwaidlemine
walas ainult weel rohkem õli tulesse. Moodihullustus oli
ford lahti pääsenud, juufsekuhjad peas kerkisid nii kõrgeks, et
nende kandjad tõllas enam istuda ei saanud, sest et juufsed nü-
sugusel korral wastu lage puutunud, waid põlwili küürutama
pidid. Pillepiltide joonistajatel oli aineid laialt, joonistati,
kudas juufsekammija redelil seistes moodinaisterahwa pead
kammib, sest et muidu enam kudagi ei ulata. Kõrged maja-
ukfjed jäid liiga madalaks, rändawad juufsetornid wõisid ainult
hästi madalasse küürutades üle läwe pääseda. Seal tuleb päästja
— Beauvard leiab mehanismuse üles — naisterahwad pruugi-
wad ainult salanupu peale wajutada ja kohe langeb juufsekuhi
selja taha, otsekui laew silla alt läbi sõites oma mastid ja
korstnad maha lasseb, ja nüüd wõiwad naisterahwad jälle õieti
oma tõldades istuda, sirgelt ja uhkelt pidusaali ilmuda.

Jean Jaques Rosseau, reformator ja luuletaja-mõtetarf
pääseb mõjule, naisterahwad hakkawad tema õpetustest aru saama
ja wõtawad neid neile omase waimustusega omaks. Tagasipöö-
ramine looduslikkusesse on see suur tarkus, mis naisterahwaste
peades ja südames leegitsema lööb ja ka kõikide peade peal

Abyssinia naisterahwas, rippuwate rindadega. Abyssinia neegufe amm.

Kohe awalikult nähtawale ilmub. Maha kõik kunstlikult kõrgeks kuhjatud juuksed — kudas wõidi ennaft ometi nii inetul kombel moonutada! Tagasipööramine loodusliffusesse nõuab kõigepealt walejuuste kadumist ja olgu nad ei tea kui kalli hinna eest ostetud. Juukseid kantakse kas kulla taga suures sõlmis wõi filedate palmikutena.

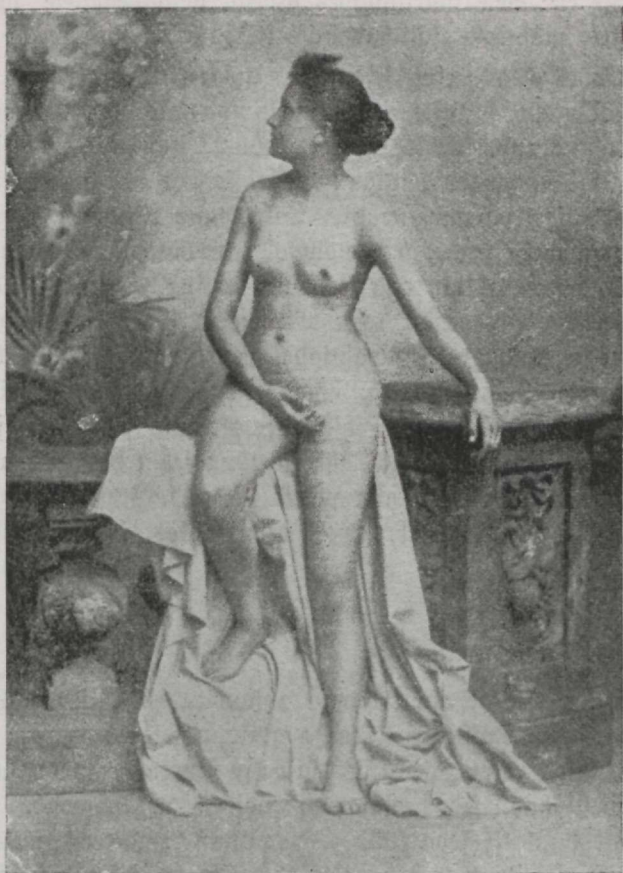
Uga oh häda, tagasipööramine loodusliffusesse on paljudele naisterahwastele suureks raskuseks, sest kõigepealt peab selleks kõigil küllaldaselt iseoma juukseid olema, ja nüüd selgub, et juuste kunstlikult kõrgeks kuhjamine neid suureste häwitanud on. Lõkkide kõrwetamine ja kähardamine, raskus ja kahjulik foojus, millega walejuuksed pea peale mõjunud, rasked helmet, puudrid, raswased salwid, põletawad lõhna-õlid, on juustejuuri wigastanud ja pealt tema kõigekaunima ehte — omakaswanud juuksed — rööwinud.

Uga ka see loomulik mood ei wältnud kaua, warsti ilmus parukas platsi. Wõidurikka kindral Bonaparte sisesõitmisel Pariisi kandis Josephine walkjat parukat, mis suurte diamantidega kaunistatud oli, kuigi sel kaunil naisterahwal imeilusad mustad juuksed olid, mida Bonaparte jumaldas.

Ja selleks, et parukat kanda, pidi tema himustaja oma ilusad juuksed kääridele ohwriks andma. Juuksed lõigati kaunis lühiks ja need lühikesed juuksed põimiti wäikseteks palmikuteks, mille külge parukas kinnitati. Parukas rõhus pead ja tegi ta palawaks, nii mõnigi naisterahwas langes just selle üleliigse palawuse mõjul pidudel minestusesse. Uga sellest ei küsitud. Parukas sai isegi nii suureks moodiasjaks, et ta ühegi neuu weimewaka nimekirjas ei tohtinud puududa. Terwe Paris kõneles ilusa preili Lepelletier Saint Fargeau kahetümneft walkjast parukast, proua Tallienil oli neid kolmtümneft, niisama palju neuu Vangel j. n. e.

Wõi on praegusel ajal lugu parem? Kaugeltki mitte. Juustemoodid muutuwad iga aastaga ja juustekammijad teeniwad head raha, selle peale waatamata, et nad juukseid — seda üht kaunimat naisterahwa waradest — suuremalt osalt ainult rikuwad.

Wienis maksetakse juukseammijale kolm kuni neli rubla ühekoralse kammimise eest, Londonis leidub juuksekunstnikka, kes selle weerandtunni eest, mis nad naisterahwa pea kammimise

Wieni neiu, 19 a. w.

juures waewa näewad, faksteist rubla nõuawad. Parisis kõigub hind kümne kuni neljakümne rubla wahel, ja tuleb juhtumisi ette, kus ka selle hinna eest kümme-kond minutiks juukseammija jutule ei pääse.

*

*

*

Plika juuffepalmik! Naisterahwa juustest kõneldes ei wõi ma just seda armsat, lapsepõlwe meelde tuletawat juuffemoodi nimetamata jätta, pealegi kus see patulangemisega tundmata tütarlapse ehe meie suurlinnades praegu wananewatele meesterahwastele mõjukaks ligitõmbamise söödaks on saanud.

Kes ei oleks seesuguseid üsna noorewõitu olemusi wide-wiku ajal nagu sisalikka läbi suurlinna uulitsate libisewat ja rändawat näinud, kas lehwiwate, lahtiste juustega wõi filmatorikawalt kaunistatud patfiga? Sellel söödal on nõiarohu mõju, saladuslik ligitõmbamise wägi. Tahtejõudu riisuwalt mõjub ta wananewa mehe peale, kes, wõib olla, muidu päris õiglane ja lugupeetud kodanik on, aga see hukutaw ihaldus neid siidipehmeid juuffeid puudutada, oma wärisewaid sõrmi nendesse läikiwatesse juustekäharatesse wajutada, neid õndsusest joowastanult oma huulte wastu litfuda, häwitab tema mõistuse ja kihutab ta keelatud radadele. Ta hiilib salakelmile neiufesele järele, lafeb ennast himudest wõita, millele ilma selle kawalalt wäljaheidetud söödata ilmaski alla poleks andnud.

„Soia ennast ilusate juuste eest!“ ütles ka Mephistophel Faustile.

* * *

Wäga tähtsat osa etendab ka juusterohkus, nende lihawus ja iludus kahetsemisewäärilises ja alatu naisterahwastega kauplemises, mida rahwuswaheliselt ja palju suuremal mõõdul aetakse, kui ametikohad seda aimawad wõi teada tahawad. Nagu harilikult lükatakse seda süüd ja wastutust tema eest meie ülikultura peale, ilma et mõeldaks, et see pahe juba aastatuhandeid olemas on ja seni ikka edasi kestab, kuni naisterahwaid täieõiguslisteks kodanikkudeks pidama ei hakata. Ei põhjeneks meie seltskondline kord mitte esi-aja sõjapidamise- ja rööwimisesüsteemi peal, mille järele tugewam, kawalam, halastamatam walitsemiseks, nõrgem, ausam ja rahulikum inimene aga orjanimiseks ja wäljakurnamiseks on seatud ja ei sihiks meie kaswatus mitte ainult wõimu ja mammona austamise poole, poleks

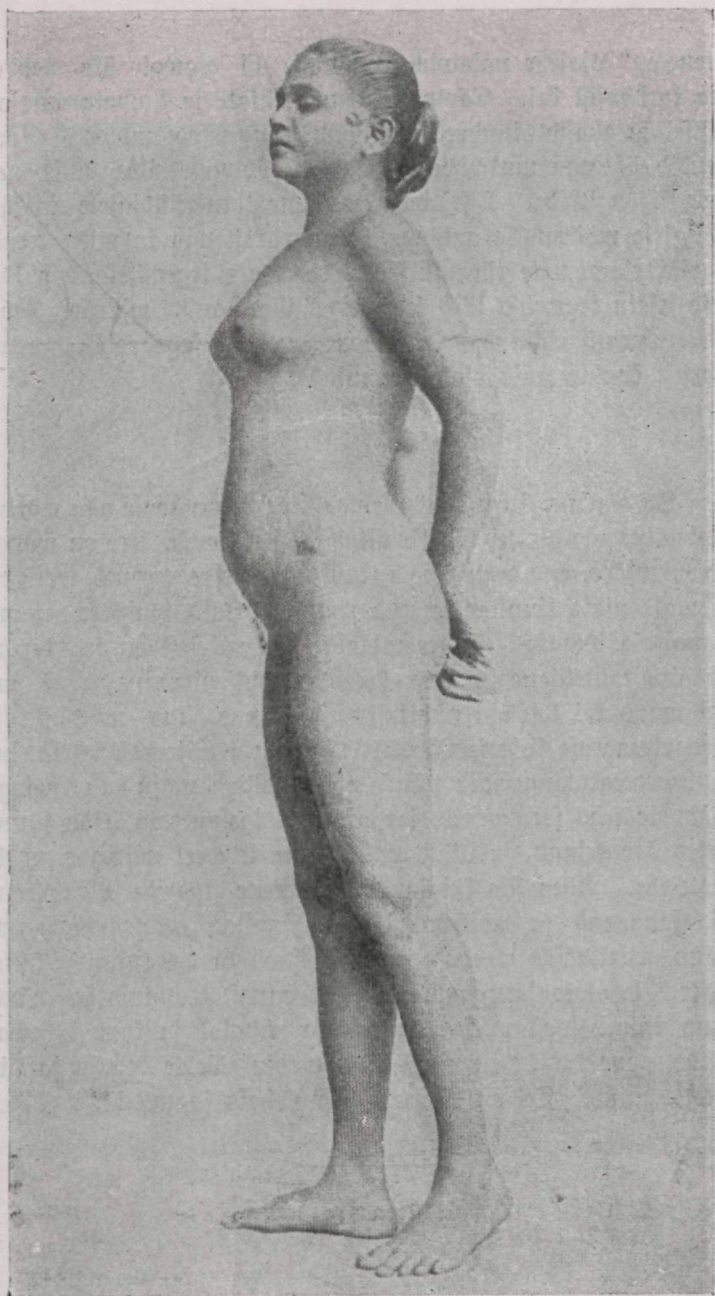

Вієні неіт, 20 а. в.

ka inetut elawa lihaga kauplemist olemas. „Jah,“ waidlewad teatud inimesed wastu, „lõbumajasid on meie naiste ja tütarde au kaitseks tingimata tarwis!“ — Ilus, aga kas te, filmakirja teenrid, ei häbene oma tütreid seesugustele mehele panemast, kes oma elujõu ja -mahla nendes halwa kuulsusega majades ära raiskanud on? Halwaste kaitsete oma kaitsealuseid! Lõbumajad on niisama wähe tarwilikud nagu sügelised ja paised, ei sugugi wähem ega rohkem, ja elawa lihaga kauplejaid tuleks niisama nagu rööwmõrtsufaid järelandmata tagaajada ja halas-tamata nuhelda. Pealegi on lõbumaja koht, kus meie, mehed, oma mehewäärtuse, elujõu ja -rõõmud jäädawalt kaotame!

Kui mõni kõmuprotsess elawa liha turu pimedat telgita-gust juhtumisi pisut walgustab, siis saame inetu pildi Lääne-Euroopa XX aastasaja orjakauplejate tegewusest ja meelsusest kui siin wiimasest ülepea jultu wõib olla. Niisuguste juhtumiste puhul saame teada, et müügiks wõi wahetuskaubaks pakuta-wate naisterahwaste isikufirjelduses juuste wärw, pikkus ja liha-wus iseäraldi on üles tähendatud ja et ilusad ja pikad juuksed kaubahinda suureste tõstawad.

Hommikumaal ja Lõuna-Amerikas on iseäranis suur nõud-mine Wenemaa ja Galitsia Juudi naisterahwaste, Rheini maa-fondade, Saksimaa, Poola, Tšehi ja iseäranis weel Wieneri naisterahwaste järele, kellel teatawaste kõigil lihaw ja tore juustekasw omane on. Ilusad juuksed peawad nimelt, „paremal kaubal“ olema, mis nendesse kõlbmatuse asutustuse määratud on, kus peast põrunud advokatikesed, liiakasu wõtjate pojad, jõukaks saanud wahetalitajad ja ameti poolest korra järele walwajad päewa-ajal mahalastud kardinat taga, ööseti elektri-walgusel kõigealamat forti lõbu ja toorest meeltejoowastust otsi-mas käiwad. Kõigeagaram kaubamuretseja niisugustele häbima-jadele on naisterahwas, harilikult poolelti äraelanud, põlatud naisterahwas, kes teisa rikkumata, karskeid inimeseõisa samasu-gusele teele hukutades nagu teatud tasu oma wiletususele arwab leidwat. Ülesarwamata hulk on neid wälimisi kestasid, mille abil see „armastuse-ämmamoor“, nagu hindud ütlewad, oma wäljawalitud ohwreid wõrku püüab. Ssegi naisõiguslase ja

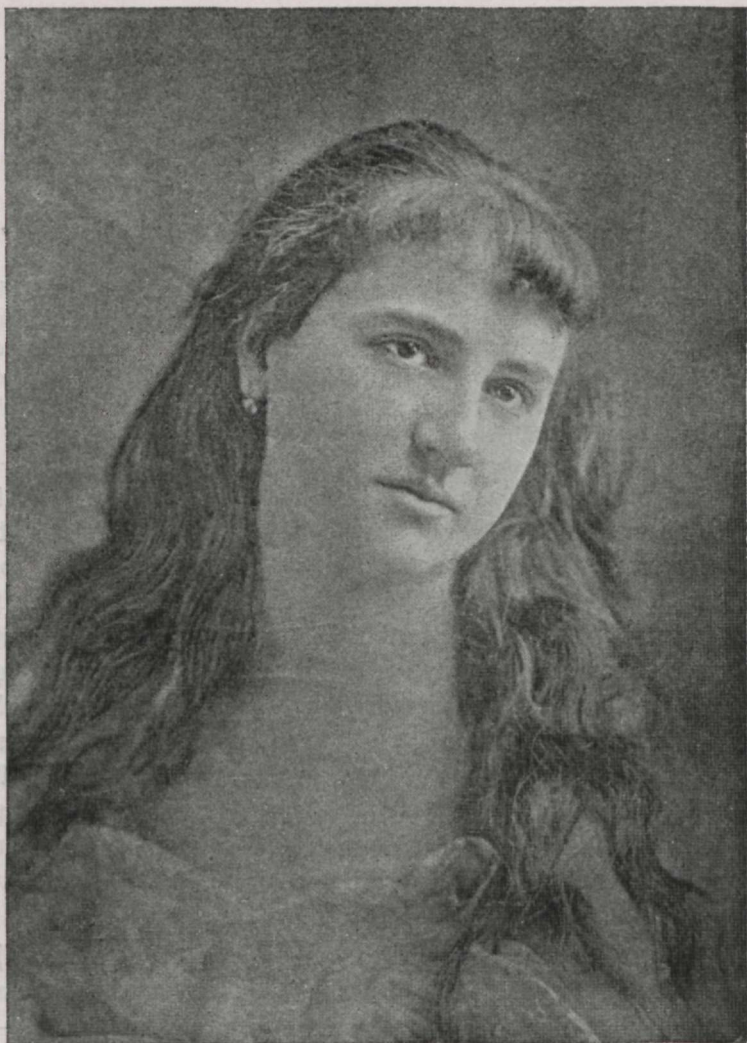

Ĥindu neiu, sđjameeste seisufest, 17 a. w.

„peenema“ ajalehe naistoimetaja nime all ajawat üks nendest oma kuriteolist äri. Täpipealt oma tellijate ja kaubatarwitajate maitset ja ihasid tundes wiibiwad niisugused mõlemist soost agendid ühtlugu uurimisereisudel, et lihahimule ikka jälle uusi ohwreid õngitseda. Riskjate metselajate kinnipiüüdjatele ja häwitajatele määratakse auhindasid, mispärast aga ka mitte nende kõigekardetawamate tüdrukufüütide kahjutaks tegemiseks, kelle lõpmata alatu tegewuse läbi see kõigekallim and, millega Looja naisterahwast ehtinud, kehailudus, neiuale sagedaste õnnetust toowaks kaafawaraks eluteel muutub ?

* * *

On umbne, kurb koht olemas, kus sinna hoole alla wõetud naisterahwaste juuksed kääride all maha langewad. See on wangihoone, milles, pea-aegu kõigis kuulturamaades, pruuk walitseb, kauemaks ajaks kinni mõistetud wangidel päid puhtuse otstarbel paljaks lõigata. Suuremal osal juhtumistest on see korraldus ainult üleliigne ja karm karistuse waljendamine ja ei midagi muud kui keel-aja nuhtlusewiisi jäänus, kus rumaluse ja ettewaatomatuse kahetsemisewäärt ohwriks kättemaksmiseks just kõigesuuremat hingewalu püüti teha. Wäga palju on wangilangenute seas seesuguseid, kes ainult kõigesuurema häda sunnil kuriteo ära teinud, ja nüüd wõetakse neilt weel wiimane, nende juuste-ehe. Alles siis kui juuksed terawate kääride all pörandale langenud ja naiswangi inetu, paljas pea temale harwa pestud alnaklaasilt wastu peegelneb, saab ta aru kui raske karistus temale osaks langenud. Ta peab ennast teotatuks ja häwitatuks, inimesesoosti wäljatõugatuks ja nädalad ja kuud lähewad mööda, enne kui ta eluwintsutuste wastu täieste kalgiks ja külmaks muutub. Ta on elawaks furnukehaks saanud! . .

Lõuna-Saksa tüüpus.

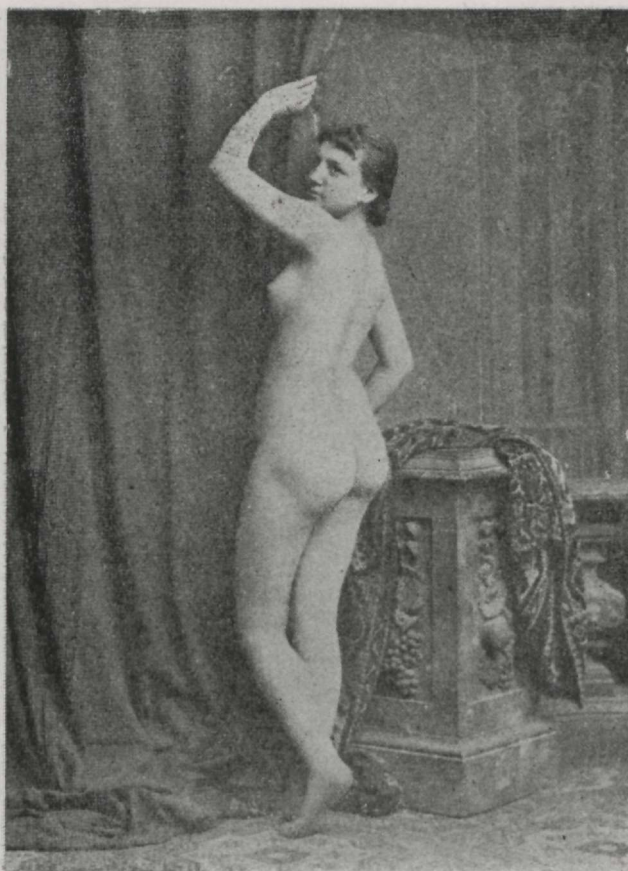
Ilusate naisterahwaste pea ja põsed.

„Pea on naisterahwa-kindluse peafants; siin on kõik pealetungimise ja kaitsmise sõjariistad ühendatud; silmad on lastmiseaugud, suu ülestõmmatawaks sillaks ja peas istub kindluse komendant ise: mõistus, tuju või jonn, kelle käes parajaste kord juhtub olewat.“
Saphir.

Igas maailmajaos leidub harjunud wiis wäikeste laste päid sidemete abil kokku litsuda, et pealuule, niikaua kui ta weel pehme on, ilusaks peetud kuju anda. See ilus kujud on mitmesugustel rahwastel wäga mitmekesised. Serbias litsutakse lapsi kadal madalaks ja otsaesine kõrgeks, et ta ilusa otsaesise saaks. Kolumbia jõe ümbruses elutsewad lamedad peaga suguharud, kes oma otsaesise kunstlikult weel lamedamaks litsuwad, nii et nende nägu peenema otsaga allapoole rippuwa pirni kuju omandab, sealt sama naabruse suguharud litsuwad aga jälle otsaesise nõnda kokku, et nägu jämedama otsaga allapoole rippuwa pirni kuju on. Eht Türgi pealuul on lai Tatarsi kujud, kuna jälle Greqkamaa ja Wäike-Aasia rahwastel kanamuna sarnane pealuul on.

Meesterahwa pealuul läheb naisterahwa omast suuruse ja kuju poolest lahku. Küll tõendawad mõned uurimiseriisijad pea-aegu ühemeelselt, et alamal astmel seiswatel rahwastel — nende wastuwaidlemata õigete tabelite järele kuuluwad ka hiinlased, jaapanlased ja tibetlased seesuguste hulka — isase ja emase wahel muidu wahet ei oska teha, kui nad wõtku riided seljast maha. Tõsi on, et igalpool meesterahwa näoilmega ja meesterahwa sarnase peaga naisterahwaid ette tuleb, pealegi

fus naisterahwad aastate ja murede koorma all enneaegu wana-
 nenud on, siiski wõib iga tähpanelik film igasugu rahwaste
 seas kohe esimese pilguga wahel leida, sest naisterahwa pealuu

Berlini neiu, 19 a. w.

on läbistikkumiseks ja vähemate lihaskiudude tõttu rohkem lapse-
 pea sarnane kui meesterahwa oma. Welckeri järel on naiste-
 rahwa pealuu pea-aegu alati kitsam, lamedam ja madalam kui
 meesterahwa oma.

Trehwawalt kirjeldab juba Aristoteles naisterahwa wormi-
 tüüpust: „Igal emasel on iga liigis pisem pea kui isasel, ja

peenem kael, ka nõrgem rind ja nõrgemad küljekondid; puusad ja kintjud aga rohkem lihaga kaetud kui isasel; põlved on sise-
poole, reied saledad, jalad nägusamad, terve kehaehitus rohkem

Thessalia neiu, 16 a. w.

ilus kui tugew, vähemate lihastega ja paenduwam, pehmema
lihaga ümbritsetud."

Sellepärast olen ma ka Ch. Castellani kuldsete sõnadega
südamest ühel nõul:

„Rõikide rahwaste naisterahwad tarwitawad otsekui lilled rawitsemist ja hoolitsemist; nad ei ole kareda töö jaoks loodud. Terwe kahaehituse poolest meesterahwast palju õrnemana näita-

Wieni neiu, Juudi-tüüpus. Juuksed wana Rooma wiisi sõlmes.

wad nad looduse poolest palju fergema töö jaoks määratud olewat. Pealegi tuleb neil ju ka emana palju walu ja tüli wälja kannatada, nii et neilt waewalt weel wõrdlemisi rasket tööd nõuda wõiks. Õnnetul kombel peawad harimata rahwad seda nõrkust puudulikkuseks ja tarwitawad oma naisu heameelega orjadesks.“

Otsuseandjaks inimese näoilule on küll kõigepealt otsaesine. Juba wanast ajast saadik usatakse — muidugi kultuura-rahwaste seas — et kõrge, kaunilt wõlwitud otsaesine üliheade waimuannete tundemärk on. Aga kuigi nüüd salata ei wõi, et kaunikujuline otsaesine näoilmet waimufaks wõib teha, siiski ei wõi mitte kaljukindlalt öelda, et iga kõrge otsaesise taga ka kõrge mõttelend pesitseb. On ju tõeste inimesi olemas, kellel otsaesised imekõrged ja kauniste wõlwitud, kuid siiski on nad tähtsuseta mehikesed. Kuid sellest wastuwaidlematast teoasjast hoolimata wõib otsaesist läbistikku siiski waimujõu mõõdupuuls pidada.

Jean Paul ütleb: „Kortsud otsaesisel on puusärgid ilma kaaneta. Igas seesuguses kortsus seisawad kallid surnud maetud.“ See järeldus ei ole igakord just mitte trehwaw. Wäga sagedaste tulewad otsaesise kortsud ainult halwast otsaesise kortsutamise kombest. Sellepärast olgu meie noorematele lugejatele tungiwalt soovitatud oma näolihaste liikumise üle walwata, selleks, et mitte enneaegseid kortsusid ei tekiks. Otsaesise kortsud wähendawad alati naisterahwa iludust ja meeldiwust. Neid on sellepärast igal ajal kõrwaldada püütud. Rohkusid ja abinõusid selleks leidub mõni tuhat. Tänapäewal wõideldakse kõigemõjukamalt nende wastu parafini pritsimisega naha alla. Ka udarafarnased, lödwad rinnad teeb üks Pariisi kunstnik parafini abil täidlaseks ja ümarguseks. See ilustus lööb kaks kuni kolm aastat wastu, ja siis, siis — parem jäetagu see abinõu proowimata ja usaldatagu päewapiltniku kahjutat retusherimise pinslit, kes alati kõik kortsud hoolega maha kustutab.

Näitab nii, nagu oleksid ainud wälkja nahaga Europa naisterahwastel ühemõõduliselt ümargused, täidlased, roosakad põsed, vähemalt peetakse seda nende eriomaduseks. Jaapanlastel on põsed laiad, lamedad. Selle põhjus seisab ülemise lõualuu laiuses ja lameduses. See põskede laius sünnitab ka muljendi, nagu oleksid Jaapani näod ülepea üleliiga laiad, lugu ei ole aga nii. Täpipealsed ja rohkearwulised mõõtmised on näitanud, et jaapanlastel koguni kitsamad näod on kui teistel rahwastel.

Põskede peal võib üht wägewat, kombelist tundmust peegelnemas näha; sest põskedel on omaduseks punastada. See on kõigiseäralikum ja inimlikum kõigist awaldusewormidest. Kuna häbitundmus ainult teatud mõõdul arusaajal inimesel olla võib,

Daani neiu, 18 a. w.

Siis on mõistetaw, mispärast üsna noored lapsed ja totrad inimesed nii kergeste ei punasta, ja kuna punastamine ennaft teiselt poolt jälle hästi tundeliku ergutawa peale rajab, siis selgub sellest ka, miks just nooremsugu ja naisterahwad kõige hõlpsamine punastawad. Selle otse üllatawalt tekiwa näopu-

netamise kõrwa seltsib ka iseäralik palawuse ja üliskerge tuksatamise (kõdistamise) tundmus terwes kehas, ja ometi ei näita punastamine rindadest kaugemale allapoole ulatawat. Kas see ainult kehakatega ühenduses seisab, on niisama raske ofjustada, nagu teinegi küsimus, kas inimene ka pimedas punastada võib,

Serbia neiu, Travnikist — Bosnias.

fest et niihästi ühte kui teist juhtumist raske kontrolleriida on. Kui aga mõelda, et inimene mitte teisele ei punasta, waid iseenele, ja et punastamine mitte tema tahtmisest ära ei olene, s. o. masinlikult sünnib, siis ei ole juba kohe hakatuses näha, mispärast inimene ka mitte pimedas häbi pärast punastada ei võiks. Tütarlapsed punastawad tingimata ka pimeduses, mida nende õõguwatest põskedest hõlpsaste märgata võib.

Uwalikkudes ametites ja elukutsetes seiswad naisterahwad ei punasta, niisama ka naisterahwad, kes oma elus

muud ei soowi, kui ühte ja teist armastada. Naisterahwad, kes ühtlugu suuremates seltskondades wiibiwad, kaotawad oma häbitundmuse.

Igas seltskonnas seisawad kõigeilusamad naisterahwad alati eesotjas, neid meelitakse, hellitakse, roomatakse nende ees nii et nad kõrgiks saawad, siis aga lähewad nad ülemeelseks ja häbitundmata astuwad nad kombelse ja wiisakuse piiridest üle.

Iseäranis kange on häbitundmus Muhamedi usku naisterahwastel. Ta läheb harilikult ennem hirmsate walude all surma kui et ennast mõnest wõõrast meesterahwast, arstist läbikatsuda ja rawitseda lasteks. Ka Europas on seesuguseid juhtumisi ette tulnud. Viigutaw on ühe Maria von Burgundi lugu, keda

Soome neiu, linna-tüüpus.

tema iluduse pärast Belgia Weenusjeks ja nooruselustiliffuse pärast Brugundi Dianaks kutsuti. Talweti elutses ta Brügges ja fewadel armastas ta kängeste kullijahil käia. Ta tahtis oma wäleda hobusega ühele kullile järelekihutada ja üle weekraawi

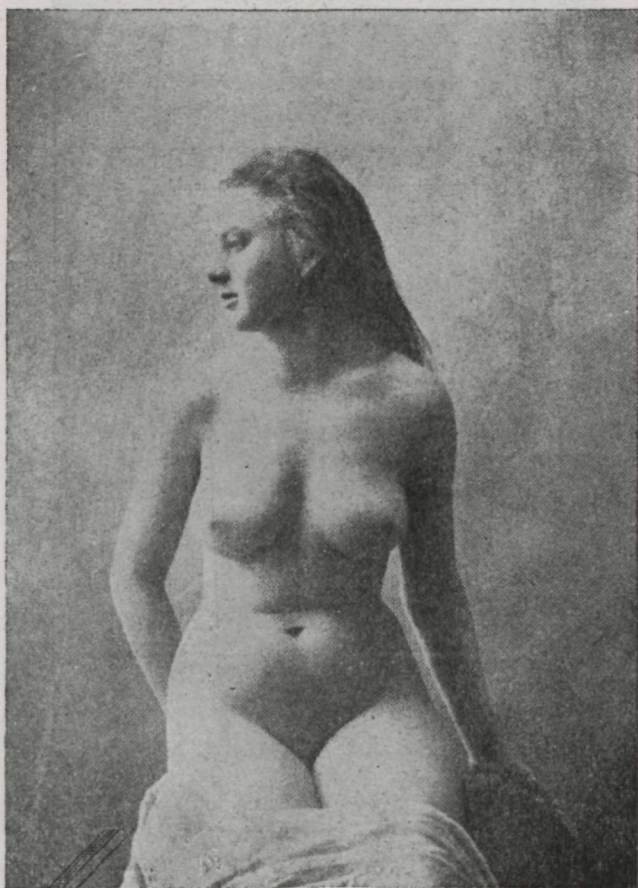

Sommali neiu, kes oma juuksed luge-
mata hulgaiks wäikseteks palmikuteks kokku
põimib.

hüpata, seal kattes sadula-
rihm ja Maria kuffus ta-
gurpidi hobuse seljast maha
ühe kännu otsa. Selle läbi
sai ta puusast raskest wi-
gastatud, aga walehäbi
pärast wakis ta sellest.
Kui ertshertzog ja õuekond-
sed südamlikult ja tungi-
walt palusid, et ta ennast
finni siduda laseks, seletas
ta, et ta ennem sureb kui
wõõra meesterahwa poolt
farnast abi wastu wõtab.
Selle läbi aga langes ta
ägedasse palawikku, mis
27. märtsil 1482 tema elu
lõpetas.

„Ma olen mitu korda
tähele pannud,“ ütles Ch.
Castellani Kongo neegri-
naisterahwaste kohta, kes
harilikult alasti läbi elu
rändawad, „et see naiste-
rahwas, kellel teatud ümbruses
filmapiilgukski mõttesse ei tuleks
ennast riietega katta, wõõraste wõi tundmatate ees fiiski häbi
ja kohmetuse märkisi awaldab ja ennast warjata püüab; see
tõendab, et häbitundmus alati olemas on, isegi loomulikus (loo-
duslikus) seisukorras. Naisterahwad, kellel häbitundmus puu-
dub, on väga haruldased, kuid neid tuleb igal kultura astmel ja
igas seltskonna kihis ette, niihästi metslaste kui haritute
 seas.“

Blos-Bartels ja Dr. Iwan Bloch toowad tõendusi, millest kahtlemata selgub, et häbitundmus ehitaja riiete tarwitusele wõtmisega mitte ühenduses pole seisnud. Häbitundmus on kultura

Wieni neiu, 18 a. w.

ja kaswatuse saadus. Hästi wäljaõpetatud kasfid ja koerad näitawad ka selle omandawat, aga otjustamine, kas nende ülespidamine teatud juhtumistel häbiist wõi kartusest tuleb, on tõestewäga raske.

Palju on naisterahwa külls walskust ja mitte harwa ei petta nad meile puudri ja näowärwi abil jumekaid põskesid ette,

Slowaki neiu, Wienist.

Kuid eht on ainult üks, see on see iitlemata kaunis ja meeldiw lohufe täidlastes põskedes.

Seda juba järele teha ei saa.

Stafia neiu.

Ilusate naisterahwaste kõrwad, nina ja huuled.

Et naisterahwa kõrw saladusi truult hoiab, on kindel, kuid selle suhkrukoosikese, suukese, eest ei tea ma wastutust oma peale wõtta . . .

Õrnalt wirwendaw ja läbipaistew peab see kõrw olema, mis meile meeldib. Naisterahwad teawad seda ja püüawad sellepärast siin loodust wahetewahel wäiksete wiguritega järele aidata. Et see aga meile meeldimiseks sünnib, siis anname neile seda heameelega andeks.

Naisterahwa kõrw on harilikult wäiksem ja kaunim kui meesterahwa oma ja sagedaste puudub tal waba lapike all otsas.

Aristotelese järele on suured kõrwad hea mälu (meelespidamise) märgiks. Pea küllest hästi eemale ulatawad kõrwad tähendawat warast surma.

Baffoni seletusi mööda peetawat terwel Hommikumaal pikki kõrwu ilusaks, ja on ka alumine waba lapike weel iseäranis pikk, siis on see suure tarkuse tundemärgiks. Ja Siiriamaa elanikud ütlewad, et suured kõrwad pikka eluiga tähendawad. Türgimaal peab palju suurte kõrwadega inimesi olema, sest läbistikkü elawad seal inimesed hästi wanaks, tähendab selle kohta Bernhard Stern.

Ka rahwaste muinasusus on kõrwale tähendusrikas koht antud. Saksa rahwa muinasusu järele lahkub hing inimese ihust suu ja kõrwade kaudu. Kui parem kõrw pilli lööb, siis tähendab see — naisterahwad usuwad seda weel tänapäew kaljukindlalt — õnne ja häid sõnumeid, lööb aga pahem kõrw

Dalmatia neiu, 19 a. w.

pilli; siis on õnnetust ja halbu sõnumeid oodata. Kui sealjuures mõtelda, et see ja see räägib mind taga, siis jääb pilli löömine kohe järele, niipea kui õige nimi välja arvatud. Ja kui keegi teine küsimuse peale: kumb kõrw lööb pilli? meile dieti ei wasta, siis räägiwad tuttawad meie üle halba. Kui kõrw ühtlugu sügeleb ja hiheleb, siis on raske haigus tulemas, ütleswad bulgarlased ja serblased.

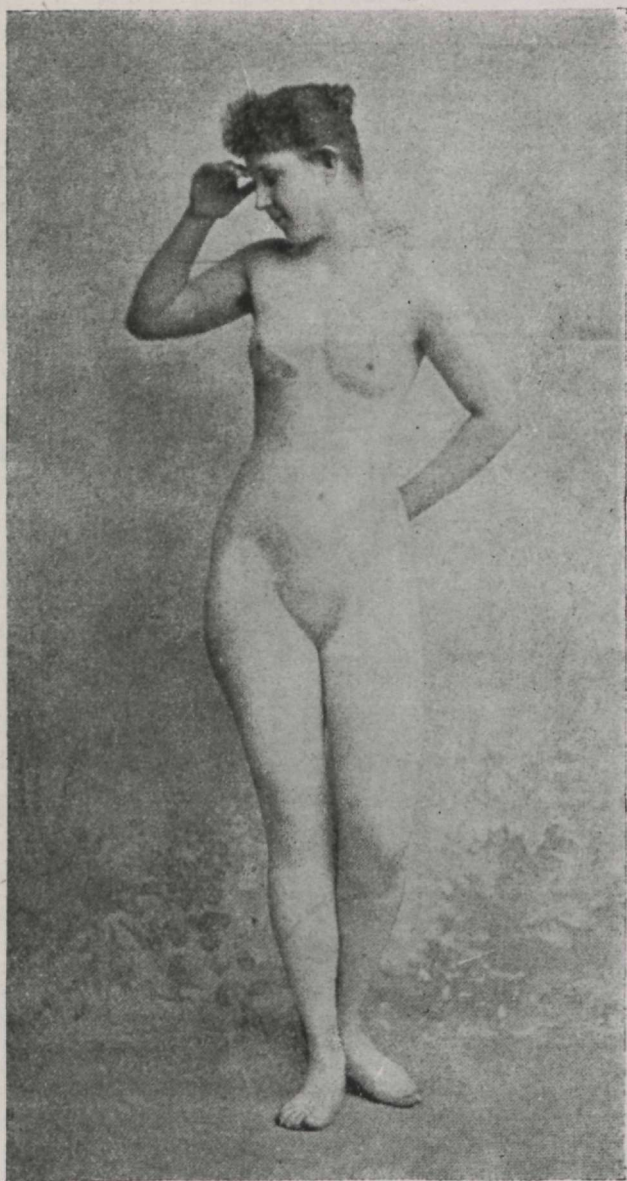
Uga ka nõidust võib kõrwadega ajada, nimelt kõrwawai-guga. Kui seda kooki küpsütades taigna sisse segada ja siis sellele inimesele süüa anda, kelle armastust wõita soowitakse, siis hakkab see kohe järele jooksuma. Wähemalt usuwad seda paljud naisterahwad. Korealaste arstiteaduses kuulub aga kõrwawai kihwtiste olluste hulka.

Nende rahwaste seas, kus rohkem wäiksete kui suurte kõrwadega inimesi, peetakse wäikest kõrwa, enesestki mõista, ilusaks. Nii näituseks ka Põhja-Amerika indianlaste seas, kelle kõrwad nende wäiksest pärast küllalt meeldisid, kui neil kõrwalapike harilikult mitte kinni kaswanud poleks. Nähtawaste on läbis-tikku siiski eurolplastel kõigeilusamad kõrwad, nii harwa kui küll ka tõeste ilusaid kõrwa leidub. Jaapanis on nad haruldasteks asjadeks. Isegi kõigeilusamatel Jaapani naisterahwastel on kõrwad selles wõi teises asjas puudulikud. Ka on jaapanlase kõrw eurolplase omast pisut suurem.

Rinnitatakse et inimesed, kes juhtumisekombel kõrwalestad kaotanud, niisama hästi kuulewad kui teised, kellel kõrwalestad weel alles. Üks õpetlane seletas selle peale — ja helde tae-was, mis ei ole õpetlased kõik juba seletanud, et kõrwalestad täieste üleliigsed on ja inimesesool ajajooksul päriselt ära kaowad. „Me wõime oodata,“ ütles kord üks Austria diplomat madjaridele ja need wastasid temale: „me wõime weel kauem oodata.“ Inimesesugu saab weel lugemata hulga aastatuhandeid oodata, kuni kõrwadekadumise ettekuulutus täide läheb, sest, awalikult ütelda, on surelikkude enamusel praegu weel kaunis suured kõrwad. Teeme Labradori eskimodega algust. Nende kõrwad on suured, nimelt kõrged, ja kõrwalapike on suuremalt ofalt kinni kaswanud wõi vähemalt kõigest üsna pisut pale-

Samoa neiu, tantſu ehtes.

Эфьжи неiu, 18 а. w.

nahast eemal. Laplastel on ka kõrwad suured, kuid oma kitsa pea kätte abil litsuwad nad kõrwad hästi pea külge. Kuid pidage,

Parisi neiu, 15 a. w. maalitud rinnaga.

ma ei tea, kas mu ilusate lugejate kannatus ka nii suur on, et feesugune kõrwade kirjeldus neid äratüütama ei hakka. Mina kinnitan aga, et mul wõimalik on wähemalt weel sada lehekülge sedasi edasi jatkata, ja sellest olgu küll.

Gervasius Tilbury jutustab wanade kirjanikkude järele seda muinaslugu, et Hommikumaal inimesi leiduda, kellel kõrwad

nii suured nagu tiivad. Bööraid nähes firutada nad kõrwad wälja, nii et nad nagu lendawad inimesed paistawad olewat. Kui palju selles töde on, seletab meile Burton: Usagaradel on oma iluduse tõstmiseks harjunud wiisiks oma kõrwalapikesi wõimalikult suureks wenitada. Selleks otstarbeks torkawad nad pulga läbi ja riputawad raskeid asju selle külge, nii et kõrwad seal selle tagajärjel, iseäranis wanadel inimestel, sagedaste kuni õladeni ulatawad. Ka Batherick jutustab ühest rahwast Kesk-Afrikas, et neil kõrwalestad maani ulatada ja nii laiad on, et nendest üks magajale aluskotiks, teine waibaks on.

* * *

Ninal on terwe näo kõhta, olgu see nüüd meeste- wõi wõi naisterahwa oma, suur tähendus, sest kellel täielikku ilusat nina pole, sellel pole ka ilusat nägu, wähemalt kõrwalt (külge poolt) waadates.

Nina liigutajateks on terwe rida wäikeid lihakseid, need liigutused ei puutu mitte ainult hingamisesse ja haifutamisesse, waid suudawad ka mitmekesiseid meeleliigutusi awalbada, nagu ehmatust, wiha, nukrust, põlastust ja pettumust. Seda nina-keelt tunneb iga rahwas.

Raamatus kehailuduse üle ütleb Leuchs: teraw nina tunnistab, et see inimene kerge wihastama ja riuhimuline on, õhuke nina tähendab kergemeelsust, wäike nina — lapsikust ja waheldusehimu, tõmpnina — labasust, ülespidi juhitud otsaga nina — lihahimu, pikk ja kõwer nina — häbemata julgust, alt paks nina — laiskust, üleni paks ja liiga suur nina — toorust. Üks Saksa wanaõna ütleb: teraw nina ja teraw lõug, seal istub elus kurat ise sees.

Raialt tuntud on ka arwamine, et nina ühtlasi lihahimu mõõdupuuks on; juba wanad roomlased tundsid seda. Nimelt, mida suurem nina, seda suurem on sugutung.

Austria pärismaalastel on nina kõigepealt lühike ja madal, ühtlasi on ninasõõrmed laiad, sellepärast peame me ka Austraalia elanikkude näo peal nende nina kõigeinetumaks.

Tulemaastel on ninasõõrmed igalpool hästi laiad, ninajuur sügaval ja hästi lame, ninaselg kergelt ümargune, nii siis Mongolia ninawormi laadi.

Wieni naisterahwas, 26 a. w., kabe lapse ema.

Musaid ninasi leidub alamal kultuura-astmel seiswatel rahwastel hästi wähe, ja täieste ilusateks wõib ainult mõnede Põhja-Amerika indianlaste suguharude ninasid nimetada. Sel

põhjal arwab ka Rante, et ilus nina otse kultuuraelu tagajärg on.

Kuid Lõuna-Amerikas elab kahtlemata hästi madalal kul-

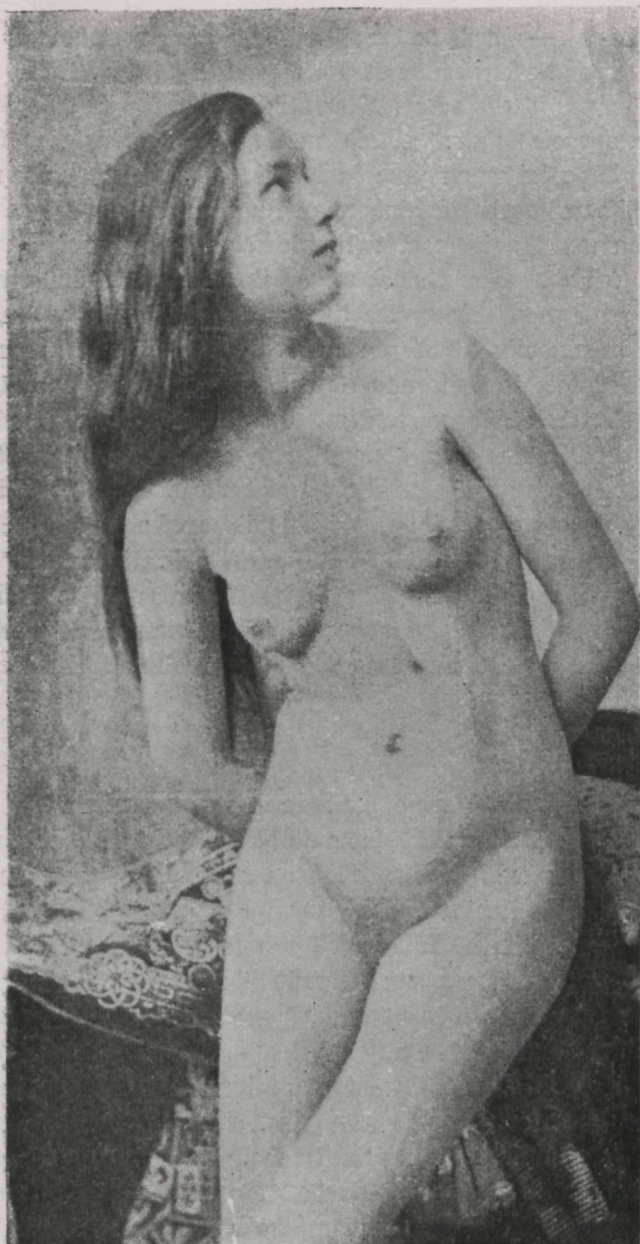

Kuulus Australia tantsijanna Saharet.

elanikkude kirjelduses: „Siiamlastel on väikesed ninad, üksteisest kaugel seiswate sõõrmetega, suur suu, natuke paksum huuled, täheapanemiseväärne suur nagu väga kõrgete ja laiade põsekontidega. Ei ole sellespärast imets panna, et iludus — meie mõis-

tura-järjel seisew Ba-fairi rahwas, ja selle liikmetel on pea-aegu kõigil hästi ilusad, peened ninad. Me oleme nimelt liiga palju oma nina peale uhked ja ei wõi sugugi pahaks panna kui teised rahwad meie ninad inetud leiawad olewat. Neegri naisterahwad hirwitawad näituseks sagedaste eurolaste walge ihukarwa ja kõrgete ninade üle ja tähendawad, et neid lapsena küll wist piima sees leotatud ja nina neil wedides nii pikaks wenitatud.

Sisemaa hiinlased peawad walge ihukarwaga ja kõrgeste wõlwitud nina-dega eurolasi inetuks ja Finlayson tähendab oma Siiami

Tshehi neiu, 16 a. w.

tete järele — neile wõõras on. Ja siiski peawad nad oma naisterahwaid Europa omadest ilusamaks.“

Seine ütleb oma „Florentinia vödes“ ilusate Inglise naisterahwaste kohta: „Need on ilusad, walged, saledad kehad. Minult liiga lai ruum nina ja huulte wahel, mida nende nägudelt niisama sagedaste leiab nagu Inglise meesterahwaste omadelt, on mul Inglisemaal tihtipeale kõige ilusamad näod wastikuks teinud. See iluduse-tüüpusest kõrwalekaldumine mõjub minu peale weel täbaramine kui inglasi siin Italias näen, kus nende kasinawõitu ninad ja lai lihapind, mis selle all kuni lõugadeni ulatab, itallaste näo kõrwal iseäranis filma torkab, sest wiimaste näojooned on rohkem korramõõdulised ja ninad on neil kas Rooma wiisi kongus wõi Greeka laadi nooljad.“ Üsna trehwaw on ühe teise reisija tähendus, et kui inglasi itallaste seas jalutamas näha, siis paistawad esimesed nagu kujud wälja, kellel ninaots ära löödud. Pariisi naisterahwastest ütleb ta jälle: „On neil ruum nina ja huulte wahel lai wõi kitsas? Wõnikord on see lai, kui nad nina kärsutawad; sealtfamast aga jälle kitsas, kui pealmine huul kelmikalt ja wallatult ülesse kerkib.“

* * *

Bunaseid, paisuwaid huuli ja wäikest suud peetakse meie pool kõigeilusamaks. Kuid loomulikult huultepunast ei ole mitmel rahwal ehteks weel küllalt. Nad on mõtte peale tulnud, ka weel huuli iseäranis ilustada. Seal, kus iludusemõiste riiete ja juustemitmekesises ehtimises küllaldaselt rahuldust leidis, jäeti ka huuled puutumata, selle wastu pöörasid jälle alasti ringi luitawad rahwad seda rohkem tähelpanemist nende peale. Kõigelihtsam kaunistus seisab wäikses täkkes kesk alumist huult, mille läbi see niisama kahets jaotatakse nagu pealminegi huul. Seesugune kaunistus on meie meelett üsna ilus. Kuid inetu on selle wastu pruuk, huultel ühest wõi mitmest kohast aukusid läbi puurida ja siis sinna ehteasju rippuma seada, olgu need nüüd metallist wõi puust, kiskjate metsaloomade hambad wõi linnusuled. Seda huulte-ehet peetakse ka jõukusemärgiks, niisama nagu meil kõr-

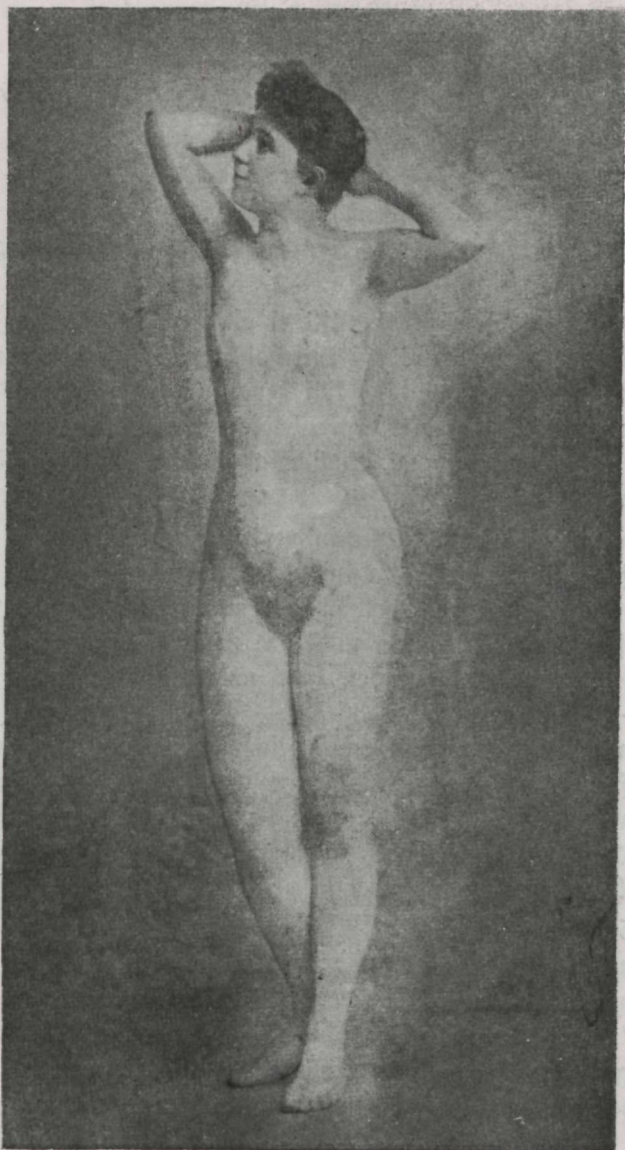
Ungria neiu, 22 a. w.

warõngaid neiude ja noorte naiste kõrwades. Mõned naisterahwad kannawad neid ehteid ainult pidupäewadel, sest et nad tülikad on.

Huulte kaunistamine on lihtsalt mood, mis harilikult sealt kaob, kuhu europlased ilmuwad. Tänapäewal leiab seesuguseid huulte-ehteid weel Zambesi jõeäärsetelt neegri suguharudelt, Ida-Afrika järwede ääres, Lõuna-Amerika indianlastel, nimelt Brasiilias, ja — eskimodel.

Hollandi meresõitja Huygen Vinschoten, kes oma teekonnal Indiasse 1584. aastal mõned päewad Guinea lahes mööda saatis ja sealtmaa rahwa kõmbeid uuris, kirjutas sealsete neegrite üle muu seas järgmist: Mõnedel on pealmine huul läbi torgatud, ka ninad, ja seal ripnewad neil puutükikesed nii suur kui üks taaler. On ka seesuguseid, kellel rõngad, kas huulest wõi ninast läbi on. Nende arwamise järele on see ehteks.“

Meie naisterahwad tarwitawad oma huulte iluduse tõstmiseks tänapäew ainult weel wärwi, ja aitab sellestki.

Eſhehi neiu, 19 a. w.

Kudas ilusad naisterahwad suudlewad.

Loodufeteaduse waatepunktilt ei ole suudlemine tema tekimise loo järele muud midagi kui haisutamine või lakkumine või hammustamine või need kõik koos. Et meie päewil seda tõepõhja enam ei tunta, tuleb luuletajate tundmuste ülewoolustest, kes kõike, ka sugutungit, tingimata hästi luulelikuks püüdsid kujutada.

Haisutamine on kõikidele inimestele omane, kuigi ta meie juures just nii silma ei torka kui nende rahwaste seas, kus wiisiks on teretades ninasi wastamisi õõruda. Meil astub tema asemel suudlus teretamisena, mis jälle nendele rahwastele üsna imelik ja inetu paistab olewat, kuigi neile suudlus tema algkujul — hammustamise-suudlusena — sugugi wõõras ei ole. Niisama nagu igal rahwal oma iselaadi hais on, nii on ka igal üksikul inimesel oma hais, ja see on see, mida sõber sõbralt seal maal enesesse tõmbab, kus wiisiks on teretades ninasi wastamisi õõruda. Sealjuures peab meeles pidama, et haisimine paljudel looduserahwastel märksa peenem on kui meil.

Salomoni Ülemlaulus ütleb armastaja naisterahwas oma armsamale: „suudle mind oma suu musuga, et ma sinu head salwi tunda saaksin.“ Me ei eksi küll mitte, kui Lutheruse sõna „salwi“ asemel asjakohasema sõna „lõhna“ tõlkimiseks walime. Siis aga ütleb Hebreu neiu armastusepalawikus oma armsamale just sedasama, mis Hommikumaa naisterahwas weel tänapäew, ninaga teretamist nõudes, awaldab: „Anna mulle oma lõhna!“

Kui aga ninaga teretamise otstarbeks oli teise ihulõhna ja ühtlasi ka hingeõhku sisse tõmmata, siis on arusaadaw, et mu-

füga teretamine niisama otstarbekohane oli, ja sellest võime
järelbada, et suudlemine esmalt lihtsalt ninaga teretamise tei-
sendina tekkis, ehiotsa muidugi — ainult ühe rahwasalga seas,

Eshehi neiu, 21 a. w.

pärastpoole aga sealt üle terve maailma teiste rahwaste sekka
Iaiali lagunes.

Ülemlaulus soowib naine ühes suudluslega armsama salwi
nuusutada. Lõhnawate õlidega õõruwad aga hommikumaaalased
weel tänapäew samuti nagu 2500 aasta eest oma keha sisse,

mis ka nahale sugugi kahju ei tee. Nii siis ei efsinud me mitte, kui salwi ja head lõhna tähendawa Hebreä keeli sõna Lutheruse „salwi“ asemel „lõhnaks“ tõlkisime.

Siiski leidub arwamisi, et suudlus mitte ninaga teretamise lihtsa teisendina ei ole tekkinud, waid ainult sellest et suud, õigmine: hambaid, armastuseawalduseks tarwitati, lihtsalt hammustamise-musust, misfugune wanadel rahwastel laialdaselt tarwitusel seisib.

Meieaegses seltskonnas nimetatakse seda pöörasuseks, kui armastaja oma armsamat peale käte, huulte, otsaesise ja palge weel mujale, näit. rinna peale suudleb. Ei tea miks see pöörasus on. Sellepärast et heas seltskonnas wiisakusetaks peetakse üles tunnistada, et hammustamise-musu salajas, üleliiga hea maitseb. No jah! Romblus nõuab filmakirjalist enesewalitsust, kus aga seesugune fundmus tundmata on, seal hammustawad armastajad naisterahwad ennast rõõmsalt kinni, ilma et huultega filmakirjakski musu kujul ihu külge puutuksid. A. S. Savage, kes kauemat aega ainode seas elas ja nende üle tubli raamatu kirjutas, jutustab seal sees kuidas ta metsas maalinud ja seal üks ilus Aino neiu tema juurde seltsinud, kellega ta sealtmaa wiisi järele paar lõbusat tundi mööda saatnud:

„Näita mulle, misfugused kujud sinu käewarte peale tätoweritud on,“ nõudsin ma temalt (neiult). Minu imestuseks wõttis nüüd see ilus neiu minu mõlemad käed oma sülle, waatas paljuütlewalt minu peale ja najatas oma pea minu õla najale. Sealjuures surus ta mu kätt ja tõmbas selle oma rinna wastu, mille peale me mõlemad metsas ringi uitasime, kuni pimedaks läks; me istusime, kõnelesime, armastasime üksteist ja pöörasime siis tagasi. Ma poleks seda wäikest lookest siin sugugi meelde tuletanud, kui tema armastamisewiis mitte nii eraforralik ja naljakas poleks olnud. Armastamine ja hammustamine oli temal nimelt üks ja seesama asi, üks ei olnud ilma teiseta wõimalik. Kui me nõnda poolpimedas ühe kiwi otsas koosistusime, hakkas ta minu sõrmi pehmelt hammustama, ilma et mulle sealjuures häda oleks teinud, otse niisama nagu noored koerad wallatust tehes oma

peremehe kätt purewad wõi nakitfewad. Siis hammustas ta mu käewart, siis öla, wöttis mul siis kaela ümbert kinni ja hammustas mu palgeid. Igatahes tähelpanemifewäärt wiis

Neiu Põhja-Böömimaalt, 18 a. w.

armastuse awaldamifeks. Kui ma üleni ja üleni läbihammus-
tatud ja sellest mängust wäsinud olin, pöörasime koju tagasi.
Kui ma siis öösel weel oma päewaraamatusse lambiwalgusel
märkusi tegin, astus keegi salaja mu kõrwa. Ma pöörasin
üumber. Minu neiu oli see! Mida hilisemaks aeg läks, seda

palawamaks muutus ta ja hammustas mind wahetpidamata. Suudlemine aga oli temale täieste tundmata . . . Mõne wiimase hammustusega lahkus minust mu karwane neuu.

Ra hottentotidel on hammustamine armastajate seas musu asemiks. Armastaja meesterahwas laulab seal oma armsa male neuule nõnda: „Minu emalõwi! Kardad sa ehk, et sind äranõiduda tahan? Sa liipsad lehma lihawa (pehme) käega. Hammusta mind! (see tähendab: suudle mind!) Wala mulle piima, mu emalõwi!“

Ra roomlastel oli hammustamise-musu omal ajal pruugiks, Italia lihtrahwal aga weel tänapäewal.

Täielikul, piiramata tarwitusel seisab hammustamise-musu tänapäew weel serblastel Bosnias ja Hertsegowinas. 1885. aastal tähendasin mina oma raamatus „Smailagic Meho“, esimesena selle peale, aga üks waimulik mees pesi mul selle eest ajalehes tubliste pead. Imestuse ja kohkumise pärast ütles ta, oleks ta omale mõlemi käega ristitähete teinud, sest seesugusest asjast ei olewat ta waremalt ilmaski midagi kuulnud. Seal aga astusid mitmed teiste Serbia õpetlased awalikult minu kaitseks wälja ja tuntud uurija Thomas Dragicevic kirjutas mulle muu seas järgmist: „Ma tunnistan sellega, et te täielikku tõde olete ilmutanud, sest siin meie maal on tõeste wiisiks, et poisid ja tüdrukud armastust awaldades üksteisele keele suhu pistawad, jah, weel enam, hammastega üksteisest kinni wõtawad. Seda olen ma ise tunda saanud ja olen tõe jalalaseadmiseks walmis tunnistama, et seesugust asja meie rahwa seas kaugeltki häbi-asjaks ei peeta. Usjakäik ise on järgmine: torlab nooremehele mõni neuu filma, siis kiristab ta hambaid ja pööratab filmi otskui seesugune, kes hirmsasse wihasse satub. Wõtab ihaldatud neuu tema armuawaldused lahke pilguga wastu, siis ei ole auwale lähinemisele midagi enam teel ees. Suudlemise puhul käiwad niisugused musulaksud, et need „üle maantee kostawad“ wõi „maja taha.“ Mida suurem usaldus armastajate wahel, seda waljumine kõlawad musulaksud; on otse nii, nagu otsiks siin ka kõrw rahuldust. Wahelduseks wõtab neuu nooremehe käe, suudleb tal hammustades kõik sõrmeotsad läbi, kusjuures ifka

Wieni neiu, 20 a. w.

wäikest sõrmest peale algab ja pöidlaga lõpetab. En armastus mõlemilt poolt palaw, siis pistab noormees kaisutades keele neiu suhu, nii et keeleotsad wastamisi puutuwad. Seda nimetatakse jezicati ce ja öeldakse see meest magusam olewat. Poolamaal nimetatakse seda jezycae ja Alam-Austrias züngerln. Ka wana-aja greeklastel oli see süwendatud musu pruugiks. Amori muinasloos lubab Weenus sellele, kes temale kaduma läinud kallikese jälle tagasi toob, „seitse magusat musu tasuks ja ühe iseäranis mefimagusa lakkumise-musu keelega veel pealekauba.“

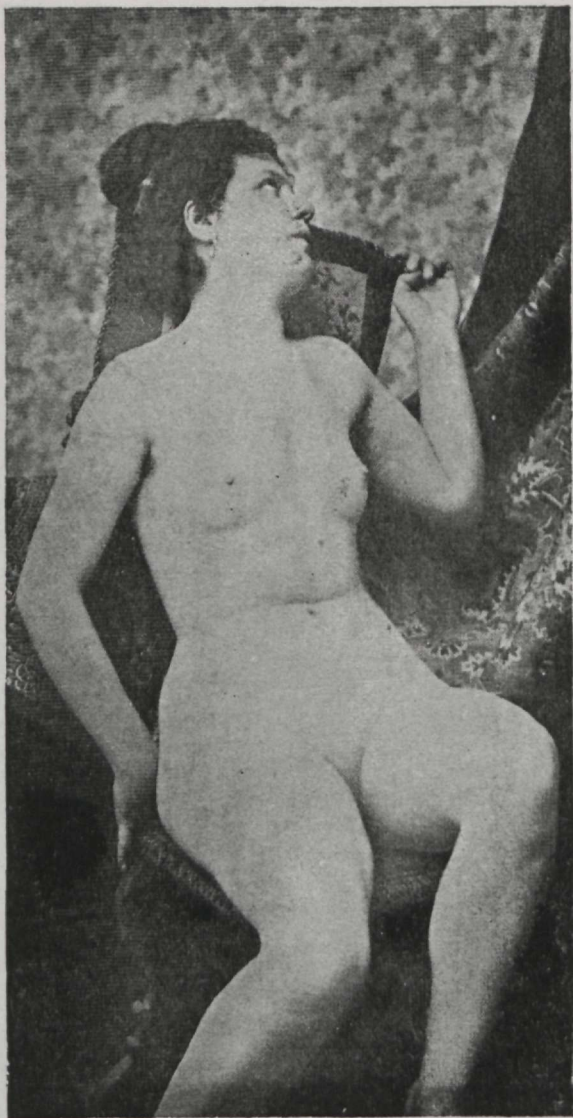
Et seesama pruuk ka arablaste seas maksuwusel on, ei tõenda meile keegi vähem mees kui Muhamed ise oma koranis: „Wõtab minu üle paradüüfiröömude ihaldus wõimust, siis kudrutan ma Fatimaga ja pistis tal oma keele suhu.“

Keele suhupistmine ja hammustamise-musu seisawad nii siis ühenduses. Näitab ka nii, et suuremalt osalt kaela armastatakse hammustada, vähemalt Serbias, otsekui kassidel ja koertel wiisiks on teisel kõigerohkem hammastega ikka kaela pealt finni wõtta. Üks Bosnia laul jutustab, kudas üks neiu metsas nooremehega kokku juhtus ja selle üle suurt rõõmu tundis. Kui ta koju tuli, torikas emale tema segane olek filma. „Mispärast on su filmad nii segased?“ küsib ema. Tütar luiskab muidugi emale seda ja teist ette, kuid ema märkab tema kaela peal hambajälgesid ja nüüd teab ta, mis tütreaga metsas juhtunud. Üks teine laul teatab, et neiu oma armastatud noortmeest nii kangeste kaelast hammustanud, et haawad sugugi ärakaduda pole tahtnud ja et noormees wiimaks nende kätte surnud.

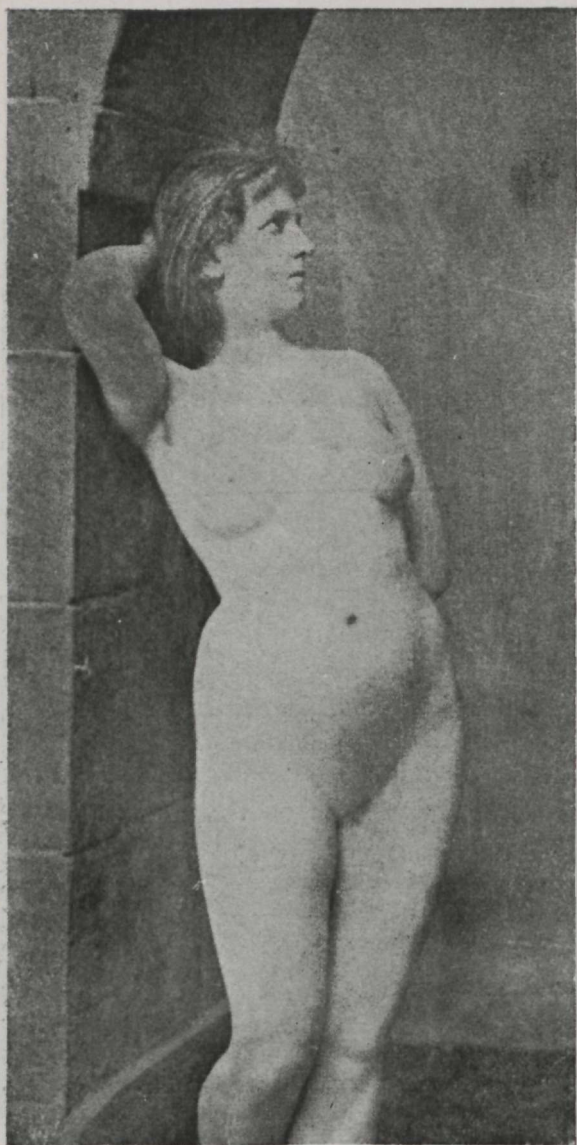
Serbias nimetatakse hammustamise-musu armisi naljakombel ploomiks ja küsitakse neiult, wõi nooreltmehelt narritades: „Kes sulle ploomi tegi?“

Kõigepalawamine suudleb ja hammustab aga armastaja oma neiul rinda ja rindade wahel. Ta imeb ennast sinna nii tugewaste kinni, et neiu rõõmu ja walu pärast kiljatab ja pea-aegu mõistuse sealjuures kaotab.

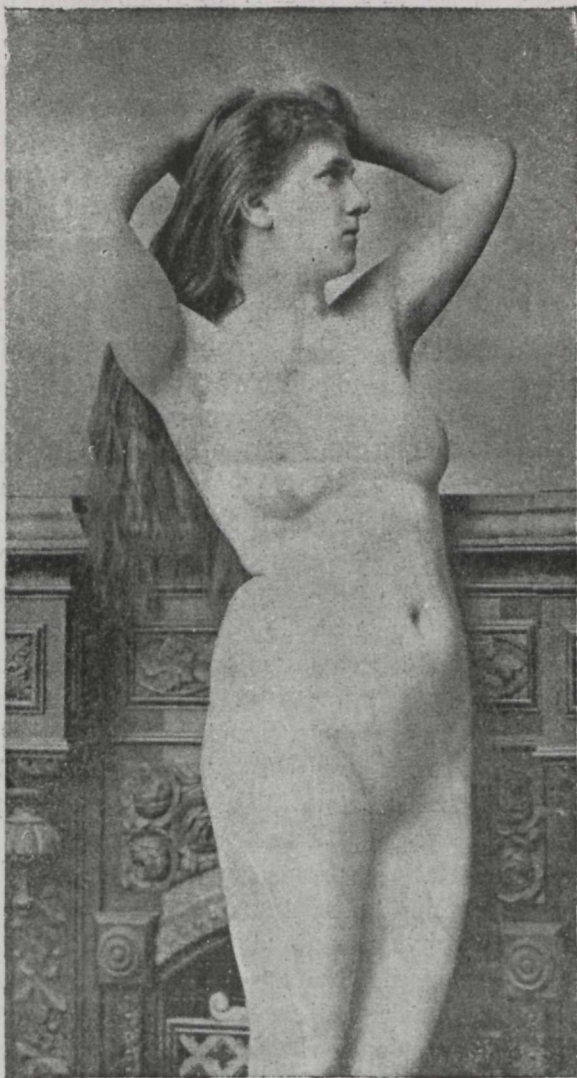
Mõne rahwa seas on veel wanast ajast kombeks, et pruut pulma-öö, enne kui ta oma mehe täielikuks omanduseks saab, kohustatud on iga meestesooft pulmawõdraga jeltfima.

Prantfufe neiu Üsem-Auftriaft, 20 a. w.

Wieni neiu.

Вієні неіі, 16 а. в.

Ra serblastel on see pruuk weel olemas, kuid hästi pehmemal kujul. Pulmapäewal läheb seal nimelt pruut oma musudega, nõnda ütelda, kerjama. Ta suudleb iga külalist, aga ainult suu peale, ja saab selle eest musuraha. Gradisko ümbruses sünnib see aga awalikult uulitsal ja on nii mõnelegi päris tülinaks ja ristiks. Päewal peale pulmi hulgab noorik mitme neiuga uulitsast uulitsale ja peab igaihele, kes wastu tuleb, kaela langema ja teda musutama, et selle käest siis õigus oleks musuraha saada.

Musul on palju sõbrannasi ja sõpru, siiski on temal uuemal, batšilluste-kartmise ajal ka palju ägedaid waenlasi tekkinud, kes igatepidi musu kahjulikkust püüawad tõendada. Nimelt finnitawad mitmed profesforid, et musu pahatihti külgehakkawate haiguste edasikandja on, iseäranis neil juhtumistel, kus haigusebatšillusi suus j. n. e. leidub. Nii siis oleks musu päris hädaohtlik asi. Et aga inimesed, iseäranis nooremad musutõbest kudagi paraneda ei taha, siis soowitawad profesforid huulte asemel otsaesise peale suudelda, mis nii kardetaw ei olewat.

Rahtlemata on need targad profesforid suudlemisega ainult pealiskaudselt tuttawad, muidu teaksid nad, et wanast hallist ajast saadik juba pruugiks on haigeid inimesi ainult kerget huultega puutudes, rohkem silmakirjaks kui tõsiselt suudelda, ja et armastus külgehakkawa tõbe tekkimisel ära külmas (amor friget), nagu Rooma luuletaja ütleb. Jätkuse pärast lõpeb suudlemine seal juba iseenesest. Terwete armastus pöörab end ikka ainult terwete poole ja need wõiwad üksteist mureta suudelda, nagu seda ka wanaisa ja wanaema teinud, kellele see teadupärast ka sugugi kahju pole sünnitanud.

Rõikide profesforite juhataste wastu ütleb iga armastaja naisterahwas wõi mõtleb wähemalt endamisi niisama, nagu see naisterahwas Ülemas laulus: „Tema andku mulle suud oma suuandmistega, et ma sinu lõhna wõiksin tunda.“ Sest musu ei tee walu ega haigeks, nagu Goethe salm: „Noor kuu ja suudeldud suu on kõhe jälle selged ja wärsked ja terwed!“ õpetab.

Saffa neiu, 20 a. w.

Ilusate naisterahwaste rinnad.

Ludwig XV saatis markii La Fare Sakseni printsessi oma pojale pruudiks vaatama. Peale ülesande täitmist ilmus markii kuningaga ette kõigealandlikumalt aru andma.

„Kudas on lugu minu tulewase minijaga?“ oli kuningaga esimene küsimus.

„Sire! Ma leidsin printsessi kõige paremas terwises, kõrgusel on eeskujulised kombad, ülipeenike wälimus, wäga ilusad käed, iseäranis . . .“

„Tühi lora!“ hüüdis kuningas ägedalt wahela. „Küsin ma seda? On tal rinda?“

„Oh! Sire,“ wastas La Fare kohmetult kogeledes, „ma ei oleks julenud oma pilkusi sinna juhtida . . .“

„Noh, hea küll, herra markii,“ ütles kuningas selle peale, „Te olete — see jääb meie wahela — üks suur härg; rinnad on ju see pea-asi, mille peale naisterahwal kõigepealt peab vaatama!“

Naisterahwa awatlewate filmade läikest tufstatawad ääterlike armastuse walgud wälja, neitsilikurinna puhkewast täiuselt aga hoowab „naisterahwa alati ärgas armuiga.“

Lombroso seletuse järele ei olnud rinnad ennemalt muud midagi kui ainult imetamise elunditeks. Selle tõendamiseks salgab ta kõigil harimata rahwastel, iseäranis Afrika rahwastel, armastusemõiste maha ja kinnitab külmawereeliselt, et Homeruse ja Hesiodi töödes ainuistki korda huuleid, rindasid ja mufusid meelde ei tuletatawat! Et neegrineiu niisama armastust tunneb nagu Europa neugi, ainult pisut palawamalt, seda tõendab lugemata hull Afrika armastuselaulusi, kudas aga alg-ajal rin-

dade peale waadati, huwitas meid wähe, sest me oleme endid ainult tänapäewa ilubuste waatlemisele pühendanud.

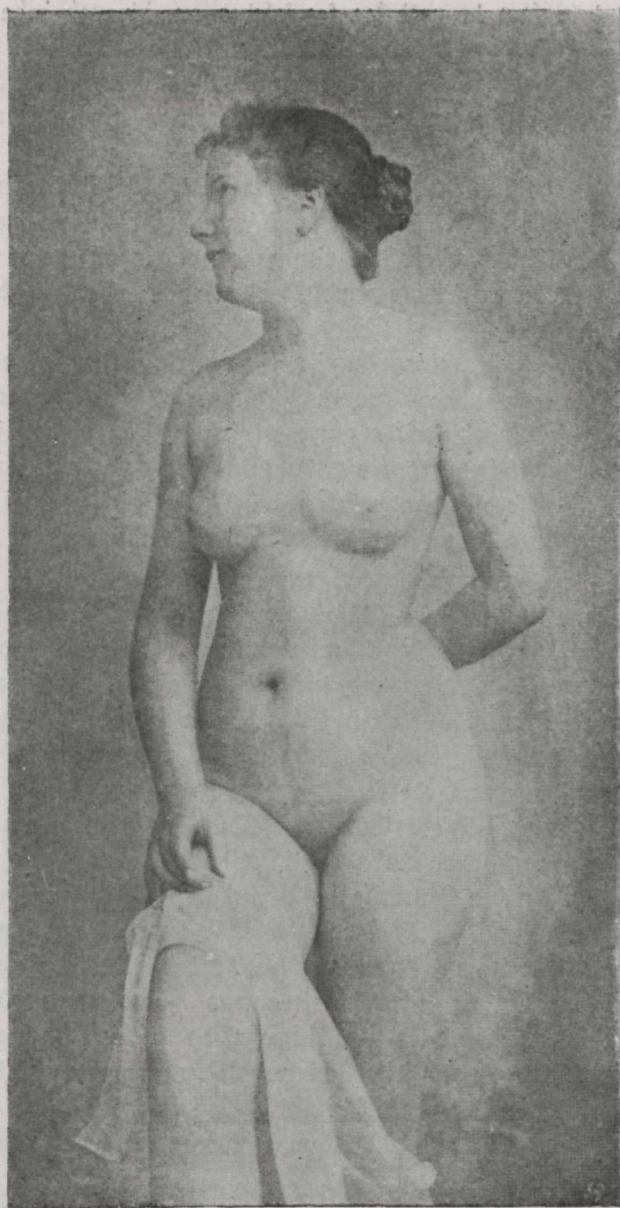

Madjari neiu Lőuna-Ungarist, 19 a. w.

Mõned õpetlased on hirmus lühikse nägemisega. Näituseks seletab Dr. Erasmus Darwin seda, mispärast ilusa naisterahwa rinnad meesterahwast iseäranis erutawad, sellega, et me ilmale tulles sealt tähtsast allikast esimest korda soojust, toitu ja kosutust leidfime.

Neiu Põhja-Böömimaalt, 20 a. w.

Neiu Ülem-Auftrast, 22 a. w.

Kui lonkaw ja naljakas see seletus on, järgneb juba sellest, et lapsed, kes emarinnal pole imenud ja kunstlikult toidetud said, nii siis puulusikat ja imemisepudelit nähes igakord ägedatesse armastusekrampidesse peatsid langema. See oleks wähe-malt siis õige järeldus!

Üks prantslane nimetas naisterahwa rindasi luulerikkalt armastusepadjaks, enesestki mõista sigitamisewõimulise armastuse padjaks. Muid naisterahwa rinnad on õigeks wõtmeiks meesterahwa südametele ja tema raudsele rahakapile. Seda teab igaüks omaist käest.

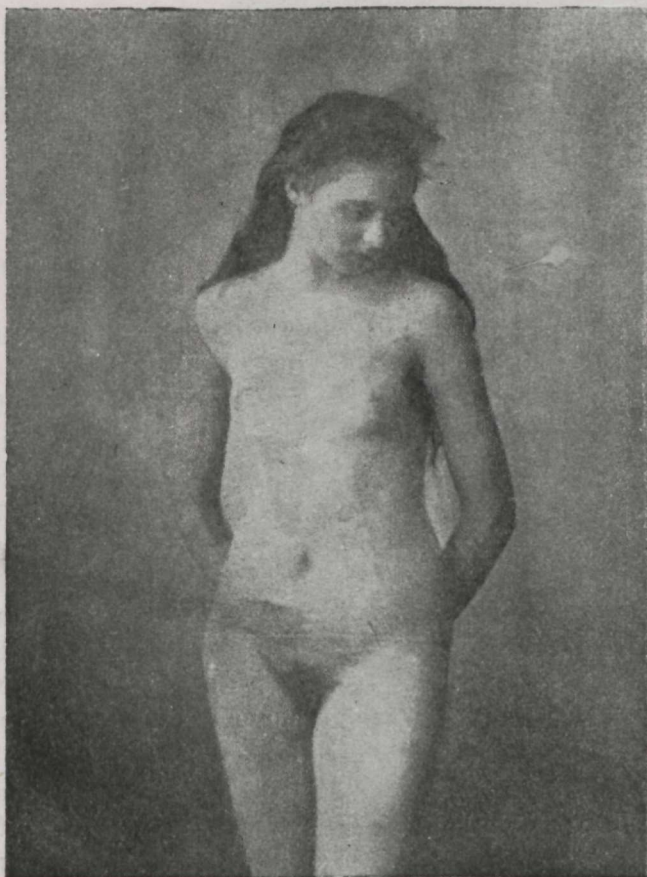
Mõidusewäele, mis kaunist neiurinnast wälja hoowab, ei suuda ükski elaw olewus wastu panna. Rind elab, ta kerkib ja wajub ja see tähendusrikas elu meelitab meesterahwa ligi.

Iga terwe ja armastusewõimuline meesterahwas tunneb wärsket, täidlast rinnaga neitut waadeldes ägedat soowi oma pead sinna peita ja palawusest tufatawaid huuli rindade wastu jahutada.

Burne jutustab Türgi naisterahwastest, keda ta Sofias suplemas näinud, waimustatult: „Nad kõik olid ihualasti, ei kaunidus ega wead polnud warjatud . . . Toredate, paenduwalt jalutasid nad ringi . . . Ma leidisin siit sagedaste awaldatud arwamise tõenduse, nimelt, kui moodis oleks alasti kää, siis nagu enam tähele ei pandaks?“ Kolm päewa, ütlen ma, sest pill harjub alasti keha ihaldust-äratawate-omadustega warsti ära ja need ei suuda kuigi kestwalt tema peale mõju awaldada ning siis hakatakse tõsist iludust jällegi naisterahwa näojoontest otsima. Muid naisterahwal on pea-aegu iga kehafosa „pead pööritama panewalt ilus,“ kui seda wahetewahel katmata näeme, ja tark naisterahwas hoiab ennast ka oma jumalajale abikaasale ja armukesele Ewa ülikonnas sagedaste näitamast, sest et need selle läbi warsti tema wastu ükskõikseks jääksid. Iha äratab pea-asjalikult see, mis warjatud on, ja järkjärguline, pikaldane paljastamine kõrgendab seda, ning tekitab magusa üllatuse.

Wittowski, kes kaks pakku raamatut naisterahwa rindade üle kirjutanud, ütleb, et kui meesterahwale täidlast rinda näi-

data ja teda seda mitte katsuda lubada, siis see temale uueks Tantaluse piinaks on. See oleks otsekui Moosese surm tõotatud maad nähes, s. o. näed küll, aga jalga tema pinnale tõsta ei tohi.

■ ■ Neiu Põhja-Saksamaalt, 19 a. w.

Sinck arwab üleliiga lihavad rinnad sagedaste rikkalikust raswaste toitude söömiseft tulnud olewat, kui sealjuures weel wähe wabas õhus liigutakse, mis raswaforra maha wõtaks. Rasket põllutööd tegewad naisterahwad, kelle toiduseks sealjuures peajasjalikult kartulid, leib ja hapu kali on, ei wõi kurta,

et nad wähe wärstes õhus liikuda ja rohkeste raswaseid toitufi saawad, kuid rinnad on neil suuremalt ofalt nii ülilihawad, et

Poola neiu Lõuna-Wenemaalt, 23 a. w.

igaiiks nendest kolmele meie raswaste roogade all ägawatele preilile sealt küllalt ära anda wõiks, ilma et ise just üsna waeseks jääks.

Naisterahwa rindade fuju wiis õpetlasi juba ammu arwamiselle, et selle järele rahwatõugude wahel wahet wõib teha. Juwenalil torfas filma, nagu oleks Meroe saare naisterahwaste rinnad rinnalapsest suuremad. Tema üleüldistamine oli liiga warane. Rahtlase wäärtusega on ka Hyrtli tähendus: „Minult walgest ja kollasest tõust naisterahwaste rinnad on neitsilikus seisukorras poolkuuli kujulised; niisama wanadel ja samasuguse tehaehitusega neegrineiuudel selle wastu aga rohkem pikergused, rip-

puwad, ühe sõnaga, rohkem udarasarnased.“

Kuid juba siin raamatus leiduwaid pilti läbiwaadates

wõib näha kui wähe Hyrtli sõnad põhjendatud on. Ja kui rahwalaulud abiks wõtta, peaks tõeste arwama, et naisterahwastel ainult rohkeste kiidetud kõwasi, õunakujulisi rindasi leidub. Wahepeal on need ainult luuletaja iluduse aatekujuks, elus aga

Slawi neiu.

leidub neiuudel palju rohkem pirnikujulisi ja wanematel naisterahwastel kotisarnaseid rippuwaid rindasi, niisama nagu neegri-naisterahwastel.

* * *

Bihikul ehk korsetil, mille kandmise üle niipalju tülitsetud ja weelgi tülitsetakse, on kaks ülesannet täita: tema kandja keha

Daani neiu, 22 a. w.

jaledataks teha ja rindadele kindlat tuge ja kaitset anda. Ühe Wiener ajalehe poolt oma lugejatele saadetud järelepärimise peale: „Mis arvate pihikust?“ vastas üks kõrgema seltskonna naisterahwastest: „Õnnelik, kes teda mitte ei kannu.“ Kuid see õnn on väga kahtlast laadi. Sest pihikul on peale kõige weel see hea otstarb, et ta naisterahwa rohked luued ja seelikud kinni hoiab, mille keha ümber kinninõõrimine muidu rinnale rohkeste häda teeks, ja, teiseks, ei saa juba sellest kudagi üle, et naisterahwad just meile, meesterahwastele, meeldimiseks pihikut kannuwad, sest juba wanast, hallist ajast saadik leiawad ainult jaleda kehaga naisterahwad üleüldist kiitust.

Muidugi ei tohi naisterahwad liialdada, keha üleliigne kinninõõrimine rikub iludust ja terwist, seda kõigekallimat wara. Keiser Josef tahtis omal ajal pihiku kandmist ära kaotada ja andis käsu wälja, et kõik kuritööde pärast wangi mõistetud naisterahwad pihikut (korsetti) peawad kandma. Kuna pihik nii siis kurjategija tundemärgiks jäi, lootis ta sellega tema wastu põlgtust äratada; õige warsti nägi ta aga ära, et ta see abinõu midagi ei aita.

Pihiku otstarbeks on, rindasi hästi kõrgele upitades, nende lihawust ja tena kaju igapähele awatlewalt filmatorkawaks teha. Kuigi naisterahwad nüüd seda tunnistada ei taha, on siiski ju selge, et neil soow on oma ilusaid rindasi meesterahwale ligimeelitamise söödataks wälja panna. XVI—XVIII aastasaja jutlustajad sajatasid awalikult seesugust kommet, seda häbematuseks nimetades, iseäranis kui naisterahwastel riided rinna eest sügawaste wäljalõigatud olid. Abraham a Sancta Clara tähendas kord Wiener peakirikus õuenaisterahwaste juuresolekul oma jutluses: „Kõik naisterahwad, kellel katmata rinnad wälja paistawad, on wäärt, et neile nende peale sülitataks.“ Õuenaisterahwad kaebasid selle üle keisriprowa Maria Theresiale ja õpetajale tehti kohuseks oma sõnu järgmisel pühapäewal tagasi wõtta. Seal seletas see ka alandlikult: „Kõik naisterahwad, kellel katmata rinnad wälja paistawad, ei ole seda wäärt, et neil nende peale sülitataks.“

Alles weel mõnekümne aasta eest pidas keegi teine õpetaja
Leipzigis weel karedama jutluse rindade vastu: „Muidugi ei

Wieni neiu.

paljasta naisterahwad oma rinda igawuse pärast, muidugi ei
awa nad asjata oma lihapoodi, ja muidugi ei sea nad ilma
põhjuseta oma kaupa wälja, niisama nagu linnupüüdjagi har-

junud pole ilma-asjata süüta välja panema, waid igaford on tal eesmärgiks lindusi petta ja wõrku meelitada. Naisterahwad on lihunikudelt õige meisterlikult kunsti ära õppinud, sest kui need (lihunikud) neerupraadi hästi ilusaks teha ja oma kasuks hästi kallilt ära müüa tahawad, siis puhuwad nad lahja praetükki seest õhku täis; ja kui naisterahwad oma rindasi nähtawamaks tahawad teha, siis topiwad nad neile wõimalikult rohkeste puuwilla alla, et nad kõrgemale tõuseksid ja üllihawad välja näeksid."

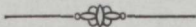
Suur rindade wihtaja oli ka Ludwig XIII (1610—1643) ja paawst Innocenz XI (1676—1689) pani isegi need naisterahwad, kelle käed ja rinnad paljad olid, kirikuwande alla.

Mõnel pool on naisterahwastel wiisiks oma rindasi tätowerimise ja lõikehaawade armide abil kaunistada, iseäranis laialdane on see komme neegrineudel. Paiguti joonistawad naisterahwad ka niisuguste wärwidega, mida pärast hõlbus ära pesta, lõiksugu wigurisi oma rindade peale. Europas on see küll wäga haruldane.

* * *

Õtsekui lilled väljal, on ka naisterahwad seni ilusad kui nad noored on. Jõuawad aga wanusepäewad kätte, närtseb ja kustub ilu. Ja siiski on omal ajal metfik arwamine walitsenud, et nooruseiludust pea-aegu surmatunnini alal wõib hoida. Sooja, punast inimesewerd peeti selleks imerohuks. Muu seas jutustab üks wana aruanne Elisabet Nadasdyst, kudas ta armukesi oma kaisru meelitanud ja neid siis surmanud, et ohwrite wärske were abil oma ilu alal hoida.

"Jludus wariseb tolmuks kofku," ütleb Heine, ja seda meeles pidades peaksid ilusad naisterahwad kõiki abinõusi selleks tarwitama, et oma iludust järeltulewale soole edasi pärandada, ainult palawalt armastatud meest õrnas eneseunustamises kaitsutama ja selle ühenduse wõsufid iludusele kaswatama.

Sisu:

Seletusfels	3
Ilusate naisterahwaste ihu	5
Naisterahwaste ilusad filmad	21
Naisterahwaste ilusad juuksed	34
Ilusate naisterahwaste pea ja põsed	68
Ilusate naisterahwaste kõrvad, nina ja huuled	80
Rudas ilusad naisterahwad suudlewad	94
Ilusate naisterahwaste rinnad	106

„Seaduse“ kirjastuse ladu

Tallinnas, Harju ja Rüütli uul. nurgal 46/15. Sisjekäit Rüütli uul.

Lapse suguelu. Kirjutanud Dr. A. Moll. Lastewanemad ja kaswatajad ja üleüldse töid, kes lastega rohtem kokku puutuwad, ärgu jätku seda raamatut läbi lugemata. Sellel kirjatööl on üleüldine kuulsus ja suur wäärtus.

Sisu: Sissejuhatuses ja ajaloolised tähendused. Suguosad. Sugutunne. Soo wahed lapsepõlwes. Tundemärgid. Ebaharilikud sugutungid. Rombedpetus ja suguhaiguste tundemärgide äratundmine. Lapse suguelu tähtsus. Wägistamised. Suguline kaswatus. Raamatus on 142 iseseiswat ainet arutusel, mis kaswatusel juures esimese järgu tähtsuse on omandanud.

Wahesaare Willem. Algupäraline jutt källaelust. Kirjutanud Mait Metfamurk. Wähe on meil algupäralisi juttusid, kus meie rahwa elu kirjeldatakse, seda rohtem peats kirjanduse-armastajate ringlond algupäralisi toodeid tähelepanema Wahesaare Willem on huwitaw jutustus. Siin kirjeldatakse, kudas poeg isatalust täieste murtult wälja peab minema, peale selle kui ta kõik oma jõu ja terwise sinna oli matnud. Tema naise, Maali oja on weel turwem. Raamat on 232 lehek, paks. Hind 60 kop.

Wirastused. Kirjutanud Jakob Mändmets. Hind 60 kop. Sisu: Söber. Puiestee ääres olew kambrike. Siniste filmadega poisikene. Illusion. Rewade laul. Hambawalu südamas. Suwine wirastus. Wampir. Rewolwer. Lumisel teel.

Wandewennad. Kirjutanud W. Uexküll. Hind 50 kop. Kaukasuse rahwa elu jutustused ja näitab kohaliste elanikkude kombeid ja wiisigi ning kujutab Wene walitsuse asemikka kaugel Kaukasuse mägede poegade maal.

Wandewennad on niwõrd kena ja ilus jutustus et iga-ihete wõime soowitada.

Meesterahwas ja naisterahwas. Leo Tolstoi mõtted suguelu küsimuses. Hind 30 kop. Leo Tolstoi nime kuuldes jääb iga lugeja mõttesse, wõtab selle tähtsa mehe töö kätte ja loeb raamatu tingimata läbi. — Suguelu küsimus on meil tõesti selgitamata ja kui käesolew raamatuke midagi wõib pakkuda, siis tunneb suure meistri waimgi sellest rõemu.

Nendest, kes oma ihuga kauplewad. Kirjeldused praeguse aja porduelu üle. Teine parandatud ja täiendatud trükk. Hind 70 kop.

Kuulus Wene arst Dr. B. Bentowin on ülihuwitawa raamatu sellest kirjutanud, mis ta oma ametitalituste ajal ja erawiisil porduelu üle on uurinud. Sisu: Järeelwaatus. Porduelu hallikad. Kuda meil piilitakse porduelu „kahjutaks“ teha. Mõnda pordunaisterahwa elust. Sala porduelu. „Languute“ peastmine ja kaabakad. Koledad ja kahetsemisewäärilised sündmused on siin oma õiges wärwis trükitult ilmunud.

Prostitutsioon (Porduelu). Kirjutanud Dr. F. Regnault. Hind 60 kop. Sisu: Porduelu ajalooline arenemine ja praegune seisukord kõigi maailma rahwaste juures. Usuline porduelu. Porduelu tempelite juures. Esimesed pordumajad. Haritud pordunaisterahwad. Mispärast naisterahwas ennast müüb? Kollusaamise-majad. Salajane porduelu. Kudas pordunaisterahwas jälle wõib ausat elu elama hakata. Kudas lõpeb pordunaisterahwa elukäik. Naisterahwa seisukord pordumajas. Kauplemine walgete naisorjadega. Suguhaigused ja porduelu korraldamine. — Dr. Felix Regnault uuris porduelu põhjalikult ja kirjeldab oma raamatu 50 peatükis seda koledat hädaohtu, mille sisse rahwas porduelu läbi wõib sattuda kui inimesed ülelääte lähewad.

Uus kombedõpetus. Kirjutanud professor Anton Menger. Hind 40 kop. Sisu: Kõlbline waim. Kõlbline aime. Riigiford ja seadused. Kirif. Waenuolude muutmine. Südametunnistus Ühiskondade ja ühiskute kõlblus. Loomad. Rahwatõud ja rahwad. Riik ja kirif. Seisuse ja elukutsed. Grafonnad. Ülemine ühiskute kõlblusele. Tahtmine ja tegemine Ühiskute kõlblusele. Kohustest laste wastu. Ligemese armastamine. Wale. Walewanne. Ahnus. Sugulik puhtus. Kõrkus. Kristiusu kombedõpetus. Ranti kombedõpetus. Hauatagune elu. Nietzsche kombedõpetus. Kõlblise elutorra parandamisest üleüldise. Rahwaharidus. Juhtiwa wõimu rahwa kätte andmine jne.

Sädaohklikud elu-aastad. Ühe naisterahwa päewaraamat ja kirjad. Kirjutanud Karin Michaelis. Hind 50 kop.

"Sädaohklikud elu-aastad" on terwes ilmas üleüldist tähelepannemist leidnud ja ajakirjanduse poolt kiiduawadustega wastuõdetud.

Mis on naisterahwale lubatud, kui ta armastab? Kirjutanud Käthe Sturmfels. Hind 50 kop. Sisu: Mis on naisterahwale lubatud, kui ta armastab. "Naiselik" taswatus. "Plikaohku" neiu ja noor neiu. Wõrgutamine ja keelepüksimine. Häbelikkus ja lihahimu. Kombed ja pruugid ja naisterahwa õiguseta oled. Pruudipõlw. Abielu. Naife nõuded. Wallalised naisterahwad. Naisliikumine ja naisõiguslane. Naisterahwa süü ja aateline õigus. Meesterahwa igatfustest ja naisinimesest. Kudas walmib naisterahwas tänapäew. Tema eelarwamisõud ja tema teadmised. Kudas ta ennast kõidab ja lahutab. Kudas ta iseennast tunneb. Jstlikkus. Suur küsimus. Tee. Naisterahwa wallimine. Naisterahwa elukutsed. Sugude wahelord. Armastus ja abielu. Naisterahwa õigus. Tegelik läbiwiimine jne.

Raamat on kinnises ümbrikus. Esmese kuu jooksul osteti 2000 eksemplari ära. Sassa keeles on lühikese aja jooksul 20 trükk ära müüdüd.

Kudas naisterahwad armastawad. Hind 50 kop. Ainult täie ealiste le. Naisterahwaste armastusewiisid ja kudus nad mitmesuguses wanaduses armastawad.

Suuremalt jaolt on kõik ülemaal nimetatud kirjatükid naisterahwaste päewaraamatutest ja kirjadest wälja wõetud.

Kes inimesi tundma tahab õppida ja elu tema igapäewases tõssises wärwis ei kardada waadata, nendele wõime seda naisterahwa iseloomu kujutajat lõbusaks lugemiseks soowitada.

Iluduse rawitsemine. Hind 30 kop. — Kes ei tahaks ilus olla ja oma iludusega teistele meeldida? Waewalt leidub küll wiist noortmeest ja neidu, kes seda ei tahaks. Looduse poolest on meile igaihele oma jagu iludust antud, aga kaugeliki igatiis ei osta seda nähtawale tuua ja oma iludusega teiste peale mõjuda. Mõnel on küll ilusad filmad, aga need on läiteta ja tuhmid, teisel jälle näokarw kas liiga kahwatu wõi liiga lõkendaw jne. jne. Raamat annab läbiiproowitud juhatusi, kudus igatiis oma ilu tõsta wõib, lihtsalt ja odawalt. — Wäga tarwiik raamat neile, kes ilusad tahawad olla.

Abielu piibel. Hind 1 r. — Naisemehes hakata ei ole kunst. naisemees olla, see on kunst! — Kui wäga sagedaste ei kuule ja ei näe meie, kudus abielurahwas omakeskel tülitseb, tihtipeale hoopis tühistel põhjustel, ja waewalt leidub küll abielu, mis täielikult rahulik ja õnnelik oleks. Itka on naisel wõi mehel seda ja teist iiksteisele ette heita, itka tuleb see wõi teine pahandus päris ootamata ja muudab abielu pahatihti päris waewaeks. See tuleb sellest, et meie, mehed, naife iseloomu ja loomuomandusi ei tunne ja tema kui omasuguse peale waatame, arwates, et meie soowid ja mõttekäigud iihesugused on. Asi ei ole sugugi aga nii, waid naife loomus on hoopis isesugune kui mehe oma. Ainult sellel mehel, kes naife loomust, tema mõtlemisewiisid ja abinõusid ning eesmärkisiid, mille poole ta püüab, tunneb, on abielu täielikult õnnelik ja rahulik.

